

ADAVANE!

Oficala organo di la Ido-Societo Hispana

Septembro - oktobro 2006 - idosocietohispana@yahoogroups.com - numero 17

Romeo e Julieta

Duesma Parto

La nova filmo-diski

La Biblio di Hitler

Hans Bethe

Johann A. Röbling

Numero specala
LITERATUR0

Adavane!

Adavane ! Numero 17, septembro - oktobro 2006. Editita en Hispania. Gratuita revuo. Adavane! esas oficala organo di la Ido - Societo Hispana (adreso postala di la societo: Claveles 6, E-24400 Ponferrada, Hispania; interretala adreso di la societo: idosocietohispana@yahooogroups.com). Redakteri: La Direktanta Komitato di la Ido-Societo Hispana ed altra kunlaboranti internaciona. Editero: Editerio Krayono, di la ISH. Adavane! nulakaze responsas pri la opinioni da artiklo-skribisti nek pri la verdicemeso di la texto di la artikli publikigita, ma sua autoro, qua oblige signatas singla artiklo sendita da lu por publikigo. Nula artiklo anonima publikigesos en Adavane!

Kunlaborez

Kunlaborez per sendar artikli en Ido, od en la Hispana pri Idala temi, a la Internet-ala postobuxo: idosocietohispana@yahooogroups.com . Adavane! havos irgakaze la yuro publikigar la sendita artikli o ne publikigar oli. Adavane! esas gratuita revuo, do Adavane! nulakaze pagos por artikli o verki sendita por publikigo, nam irgu ya aceptas sendar oli gratuite. Anke la redakteri multe prizus vua kritiki e sugestii.

Ret-pagino di la Ido - Societo Hispana

IdoHispania <http://www.idohispania.org.es> esas ret-situo, en Ido ed en la Hispana, di qua skopo esas konocigar la linguo internaciona Ido a ti qui parolas la Hispana. La membri di la Ido-Societo Hispana intencas plubonigar la kontenaji (qualeso e quanteso) di ta ret-situo jus naskinta, e tarelate via opinioni e komenti sempre esos bonvena.

Publikaji

“Publikaji” (www.publikaji.tk) esas ret-pagino di la Ido-Societo Hispana. Voluntez enirar olu por trovar gratuita edituri: Adavane!, Kuriero Internaciona; podkasti che Radio-Idia Internaciona; pdf-libri, Ido-kursi, dictionarii, gramatiki, e c.

Kartuno

Kartuno-texto insertita da Fernando Tejón, ISH-ano.

Kontenajo di la numero 17

Adavane.....	2
Kunlaborez.....	2
Ret-pagino di la Ido-Societo Hispana.....	2
Publikaji	2
Kartuno.....	2
Vorto da la editero.....	4
La milito pro la nova filmo-diski.....	5
la Nazista Biblio.....	7
Civitano di Mühlhausen en Amerika.....	8
Pro quo steli lumas.....	9
Espritajeyo.....	11
Literaturo	12
1. Romeo e Julieta (II).....	12
2. Testamento.....	50
3. Quaradek fabli.....	51
4. La Odiseo, da Homeros (III).....	79
5. Epigrami.....	83
6. Himno ad Ido.....	86
7. Un kiso ed un floro.....	87
Ludeyo.....	88
1. Shako-Ludo: Anatoly Karpov.....	88
2. Sudoku.....	90
Averto lektenda pri la auro-yuri.....	91
Adio!.....	91

Vorto da la editero (Fernando Tejón)

拒む

*Repulsar*山は
詩歌を
拒まない*Monto
ne repulsas
poezion,*雲も
水も
星々も*nek nubon,
nek aquon,
nek stelin;*拒むのは
いつも
ヒト*ta qua sempre
repulsas esas
la homo,*恐怖で
憎しみで
饒舌で*kun timo,
kun odio,
kun parolachado.*

*Poemo da Shuntaro Tanikawa,
libera tradukuro da Fernando Tejón, ISH-ano.*

La milito pro la nova film-diski

HD-DVD kontre "Blue-Ray"

Dum plura jari, ni povis spektar vidii per la teknologio dil aktuala DVD. Ica vid-formato substitucis a la anciena VHS, plu chera ed plu mala relate la qualeso di imajo. Ma nuntempe la vivo dil DVD arivas ad olua fino ed la sucedo dil disko ankore ne esas klara. Du nova formati rivalesas pro la sucedo, la HD-DVD ed la Blue-Ray (Blua radio).

Amba formati, externe esas sama kam la nuna DVD, ronda disko. Ma la difero esas la maniero por registrar la informeso en la disko. Amba nova formati uzas teknologio di qua bazo esas la blua lazero. Tamen, amba formati esas nekompatibla. La stando aspektas esar tre simila ad la anciena vid-kaseti, kande ni povabas komprar VHS-kaseti od BetaMax-Kaseti. Ma, ica batalio vinkesis da VHS. Qua vinkos nun ?

Blue-Ray

SONY

La sistemo Blue-Ray developesis da grupo de granda kompanii kontenanta Sony ed Phillips. La unesma developo (Unika strato) povas kontenar til 25 GB, la modelo per du strati esas kapabla registrar til 54 GB, ed laste, existas modelo per quar strati qua povas kontenar til 100 GB. La nuna DVD registragas admaxime 4,5 GB (Unika strato) ed 9 GB (Du strati).

Ja existas en la butiki di multa landi aparati por lektar ed registrar diski Blue-Ray, ma sen suceso. La diski ankore esas tre chera. Tamen, onu vartas granda kresko en la vendi de ica sorto di diski pro la balda aparo di la nova lud-mashino Playstation 3, qua kontenos lektoro Blue-Ray.

HD-DVD

TOSHIBA

La alternativo ad la antea formato esas la HD-DVD. Lu sekondesas da altra granda kompanii quale NEC, Toshiba, Sanyo ed Microsoft. Olua traiti esas kelke plu mala kam olua rivalo Blue-Ray. La bazala disko povas kontenar til 15 GB, la disko per du strati, 30 GB, ed laste, la disko per quar strati kontenos til 45 GB. Ma lore, pro qua existas batalio inter la du formati ? Blue-Ray aspektas esar plubona... Yes, certe, Blue-Ray esas plubona, ma ol anke esas tre chera. La chefa avantajo di HD-DVD esas olua chipeso.

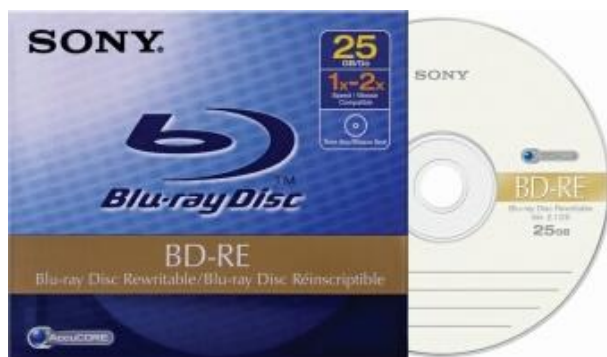
HD-DVD arivis plu tarde kam Blue-Ray ad la butiki, ma onu vartas future bona acepto. La nova lud-mashino da Microsoft, la XBox 360, kontenas lektoro HD-DVD.

Kad ulu vinkos la batalio ?

Aspektas ke Blue-Ray esas plu bona disko, ma la avantajo di HD-DVD esas olua chipeso. La motivo dil preco di la diski Blue-Ray esas la granda chanji facenda en la disk-fabrikerii. La teknologio di HD-DVD esas plubonigo di la aktuala teknologio dil kustumala DVD, ed tale, la chanji facenda en la fabrikerii ne esos tre granda. Ma Blue-Ray, esas tote nova teknologio, plubona, ma la adapto di la fabrikerii ad ica nova teknologio esos desfacila ed ya chera.

Ma stranjajo povus eventar. Kad ulu vinkos la batalio ? Surprizante, nulu povus vinkor. Reale, la substituco dil DVD ne esas bezono. Nia nuna DVD-filmi ja havas suficanta bona qualeso, ed la plubonigo per la futura formato forsan ne esos spektebla en multa aktuala televizioni. La nova formati esas tre utila por registrar informeso por komputori, ma la film-kompranti ankore ne bezonas nova formato. Pensez a la aktuala CD-sono. Ya existas plubona formati por registrar sono. La unesma kompakta diski aparis plu kam 20 yari ante nun. Ma la uzantis ed la fabrikanti ankore preferas ica formato por komprar ed askoltar la muziko.

Ma ja multa film-produktisti ja anuncis la difuzo di filmi per la nova formati. Disney ed Paramount preferas la diski Blue-Ray dum ke Universal ed Warner difuzos olua filmi per HD-DVD. En la mondo dil komputori, Microsoft prefereas HD-DVD ed Sony preferas Blue-Ray. Tale, la futura stando dil hom-filmi esas sat problemema.

Ma existas mikra espero. Ula fabrikanti quale LG, preferas ne fabrikar unike lektori Blue-Ray od HD-DVD, ed li ja laboras por krear unika lektoro kapabla lektar amba sorto di diski. Desfacila ma posibla.

Qua decidus ?

La finala rezulto pri la nova formato decidesos da la uzanti. La kompanii rapide bezonas vendar multa lektori nam qua vendos plu multa aparati, sendubite vendos plu multa diski. Forstan la du formati kunvivos, ma posible, la uzanti tre preferos formato sur altro. La batalio esas simila ad la milito qua eventis inter VHS ed BetaMax. BetaMax da Sony aspektabas plubona sistemo, ma VHS divenis plu populara pro olua chipeso. Qua vinkos nun ? Depos un od du yari, ni savos lo.

Artiklo da Antonio Padilla, ISH-ano.

La Nazista Biblio

Pavoriganta viziono di maligna projeto da diktatoro

Se Hitler ganabus la duesma mondomilito il kreabus sua propra religio. Omna Juda radiki esabus eliminata. E Iesus devabus divenar Aryano. Historiisti en Germania revelis til quala grado la diktatoro esis proxima de lua revo pos ke lu deskovrabis kopiuro di la nazista "Biblo". Titulizita Germano Kun Deo, ol esis komisita da Hitler, kom maxim importoza moyeno, "por netigar la Ekleziala texto de omna ne-Aryana influi". Ico startis per kompletea riskribo di la Dek Imperi. La bazala principi dil civilizo desapararis - "Tu ne darfes mortigar", "Tu ne darfes dezirar la spozino di altru" e "Tu ne darfes furto" - dum ke la Triesma Imperio mortigis e spoliis

tra tota Europa. Desapararis anke la "ekmoda" nocioni di kompato ed amo pro ke li konfliktis kun la kredi impozata da Hitler, pri Germanala superviri dominacanta inferiora rasi tra la mondo. Teologiisti imperesis kreor 12 Imperi, olqui lokizis Hitler e lua obsedi pri pureso e saneso en la centro di omno.

Deskovrita

Esis inkluzita : "Honorizez tua Guidanto e mastro", "Santa esas tua saneso e vivo" e "Konservez la pureso dil sango e ke tua honoro esez santa". Pavorigante la "Biblo" devis adjuntesar a la autobiografio di Hitler, nome "Mein Kampf" por divenor obligala lektajo di omna civitani di lua nova Imperio. Mili de kopiuri sendesis a kirki tra la parti de Europa kontrolata da Germania. Onu pensis ke oli omna destruktosabis pos la milito. Ma nunepoke kopiuro deskovresis en arkivo en Nordelbischen, Germania, da la historiisto Hansjoerg Buss. Hitler ne intencis supresar la religio. Quankam il ne egardis multa de la docaji dil Kristanismo, il agnoskis en Mein Kampf ke il admiras e respektegas la ceremoniaro dil Eklezio. Il esis anke koncianta ke il nulatempe sucesos kombatar influoza episkopi se lu selektus transformar Germania a ateista Stato. Ma il esis kapabla konvinkar altra homi aceptar la kerno di lua obskura viziono - la totala efaco di omna Judaji. Kreante "instituto por la serchado e la aboliso dil Juda influo sur la vivo dil Germana Eklezio", Hitler komencis oblitar la Juda vivo-kuntexto di Iesus e transformigis lu ad Aryano. On exkluzis la vorti Halleluya, Jehovah e mem Ierusalem, quan il remplasigis per la termino "di Deo la eterna civito". Altra interdiktata vorti esis Hosanna, Galilea e Moses. "Ita libro devos utilesar por luktar kontre la nemortiva Juda enemiko !" tale dicis Hitler en memornoto sendita a la instituto en Eisenach, urbo en Turingia, Germania. La dicita instituto klozesis en 1945 kom efekto di la generala des-nazistigo di Germania. La nazista "Biblo" kondamnesis unanime, hiero, da religiala organizuri. Parolo-representanto por la Eklezio di Anglia dicis : "Esas facinanta konstatar quale rejimo tam mala kam esis la Triesma Imperio tamen intelektis la neceso di quaze religiala sustenilo por lua mondo-koncepto, mem se lu mustis inventar sua propra religio por obtenar ol". la Asociuro dil Juda Refujinti - qua reprezentas plu kam 75.000Judi koaktata fugar Germania ante o dum la duesma mondomilito o konfrontesis a la konsequi di la "finala solvuro" da Hitler - expresis plu severa kritiki. "Ica importanta deskovruro esas plusa historiala atesto di la megalomaniika iluzioni di la krimanta Hitler-rejimo", tale asertis Andrew Kaufman, prezidanto di la supre mencionita asociuro e di qua la sidejo esas en London.

Artiklo da Marko Giannangeli publikigita ye la 8ma di agosto 2006 en la Angla diala jurnalajo DAILY EXPRESS e tradukita da Jamie. Artiklo da Jean Martignon.

Civitano de Mühlhausen en Amerika

*Okazione la 200esma naskal aniversario di Johann August Röbling,
ponto-konstruktisto*

Per divers-speca gala- ed informo-aranjuri catempe festas la Usa e la westala Turingiana Mühlhausen, ube un strado ed un skolo portas sua nomo, la 200esma naskal aniversario di Johann August Röbling, qua reputesas kom una di la maxim brilanta kapi, quan Turingia parturis. En Usa on respektas lu kom genio di ponto-konstruktado.

En Mühlhausen naskita ye la 12esma di junio 1806 kom kinesma filio di tabak-komercisto, la tre inteligenta puerulo ja en la gimnazio koncentris su a kariero teknikala. Pro mala censuri en religio e Latina il mustis abandonar la gimnazio, tamen darfis durigar sua skolala studii en Erfurt ye la reputata privata edukerio di la matematikisto Dr. Ephraim Salomon Unger. En 1824 Röbling trans-lojis a Berlin. Il en-skibis su che la Königliche Bauakademie ed ibe studiis arkitekturo, infra konstrukto e ponto-konstrukto, digo-konstrukto, hidrauliko e konstrukto di mashini. Che Johann Friedrich Dietlein il saveskis del unesma suspendita ponti, qui lore jus produktesis en Bavaria ed altra Germana landi e quin il balde pose inspektis. En la Berlina universitato il audis anke kurso che Hegel, qua segun rumoro tre influis sua liberala penso-

maniero. La Amerikana biografero Hamilton Schuyler skribis en ula publikigajo aparita en 1931 en Princeton, ke Hegel ludis certena rolo ye la decido di Röbling ekmigrar ad Amerika. Probable advere to eventis, pro ke Röbling ne konkordis kun la direkterio Prusiana di la konstruktado koncerne noviguri teknikala, do en sua patrio ne havis irga perspektivo profesionala e tote ne povis konciliar kun la regnanta restriktanta Prusiana mento dil epoko. Omnakaze ye la 23esma di mayo 1831 kun 44 altra Mühlhausenani de Brake proxim Bremen il komencis la pasajo.

En la Usa Röbling unesme vivis kom farmisto, fondis kun sua fratulo Karl Friedrich en la stato Pennsylvania la kolonio "Germania" e mariajis en 1836 Johanna Herting, qua venabis anke de Mühlhausen. Un yaro plu tarde il divenis Usana civitano kom John A. Roebling. Pose il abandonis la farmajo e laboris che ula firmo en Pennsylvania kom injeniero por kanal-konstruktado.

Plu tarde Roebling dicis unfoye, nula plu granda fortuna povabus eventar a lu kam ke jus en ca fazo komencis la triumfala avan-marcho di la fer-voyo, e multa ponti bezonesis. Ulte il facis inventuro, per qua il divenis milionero: En 1841 il developis metala kablo, en qua il splisis sep kordi l'una kun l'altra e qua ecelis pri til lore ne-atingita charjebleso. Nur danke ca inventuro de 1844 proxim Pittsburgh il sucezis

konstruktar "suspendita kanalo", qua divenis sua unesma mastro-laboruro konstrukt-artala. La principo esis, ke por la vinkeso di vertikala diferi inter aquo-stradi la navi tiresis per speco de funikulara voyo sur planajo inklinata "trans la monto". Ma la konsumado ye ca varianto di transportado esis tante graveda, ke l'interna navigado bezonis urjante ulo nova.

Pos fondir la Roebling-fabrikerio 1848 en Trenton il erektis til 1850 quar ponti trans la Delaware-Hudson-Kanalo. Sequis sistemo de ponti apud la Niagara-Aquofali e l'unesma suspendita ponto di la mondo por fervoyo trans la Niagara-Fauco, quan on qualifikis kom mondala marvelo. Ma en 1897 pro tro-charjeso e par-rusteskado ol mustis demolisesar. Sequis la Cincinatti Bridge trans la Ohio, tatempe per 372 metri la maxim longa suspendita ponto di la mondo ed ankore funcionanta.

Sua kronizon atingis la laboro di Roebling en New York per la 487 metri longa suspendita ponto inter Brooklyn e Manhattan trans la East River kun 107 metri alta pilastri. Tamen por ca Brooklyn Bridge (ol reputesas anke catempe kom la maxim famoza ponto en Usa avan la Golden Gate en San Francisco) Roebling povis projetar nur la konstruktado. Pos acidento il mortis ye la 22esma di julio 1869. La projeto esis realigita da la filiulo di Roebling Washington ed ilua spozino Emily. Li par-finis la konstrukturo dum 1883, qua dum yarcenti esis konsiderata kom okesma mond- marvelo.

Artiklo da Erwin Berthold, ek "Neues Deutschland". Tradukuro da G. Schlemminger.

Pro quo steli lumas

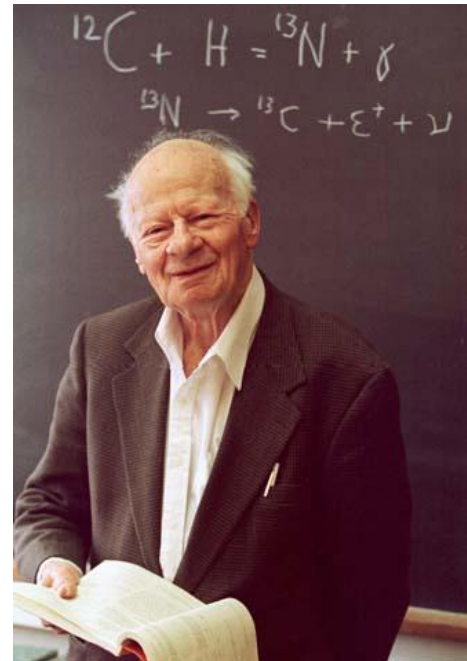
100 yari ante nun naskis la German-Amerikana fizikisto Hans Bethe

De cirkume 4,5 miliard yari iradias nia suno lumo e kaloro. Quala esas la kauzi por ca preske ne-exhaustebla energio-fluo? Cirkume ye la fino di la 19esma yarcento multa ciencisti kredis, ke efekti di gravitado, reakti kemiala e meteoro-frapi esus la maxim importanta sunala energio-fonti. Ma nutrita da ica fonti, la suno povabus existir ne plu longe kam 30 til 50 milion yari. Pro to Rusa e Germana fizikisti en 1927/28 unesmafoye enuncis sua konjekto, ke steli produktas sua energio per nukleo-fuzado.

Fine en 1938 la Germana fizikisto Hans Bethe, qua vivis en Usa, developis kompletea teorio di la termonukleala kombustado. Segun ol interne la steli hidrogen-nuklei (protoni) kunfuzas kun nuklei di plu grava elementi segun ula cirklo-proceso. To esas: Komencas la karbo-izotopo 12, qua pos plur-foya metamorfoso aden diversa nitrogen-, karbon- ed oxigen-izotopi itere ekstraktetas ne-variata. Do la proceso povas komencar de avane. Bilance dum singla ciklo kun-fuzas quar hidrogen-nuklei ad un helio-nukleo, di qua la maso esas kelke min granda kam la maso di la quar protoni (maso-manko). La difero preske komplete esas transformata aden radioforma energio. "Me des-kovris, pro quo la suno brilas, e por to me recevis la Nobel-premio", dicitis Bethe plu tarde. Tamen la Germana fizikisto Carl Friedrich von Weizsäcker, qua samtempe kam Bethe des-kovris la fuzado-ciklo, quan hodie on qualifikas yuste kom Bethe-Weizsäcker-ciklo, recevis nula prizo.

Bethe naskis ye la 2esma di julio 1906 en Straßburg kom filiulo di fiziologo. Il studiis fiziko inter altri che Arnold Sommerfeld en München, e dum 1928 kompozis tre atencinda diserturo pri la teorio dil elektron-difrakto. Pos plura kurta doco-komisi dum la vintro-sembestro 1932/33 il recevis helpanta katedro en l'universitato Tübingen. Ma ja pos kelka monati le Naci privacis itere lua ofico, pro ke lua matro esis de Juda nasko. Bethe ek-migris tra Anglia al Usa, ube de 1937 il docis en la Cornell University en Ithaka (Federita Stato New York).

Segun deziro de Robert Oppenheimer en 1942 il esis inkluzata en la Manhattan-projekto por la developado dil atom-bombo Amerikana. Il direktis en Los Alamos (New Mexico) la secono teoriala, e koncerne to permanente il des-quietesis, ke Hitler-Germania kom unesma povus konstruktar l'atom-bombo. Pro la Korea-milito Bethe ancor-unfoye retrovenis a Los Alamos por kun-laborar ye la konstruktado di la hidrogen-bombo. Plu tarde il repentis ca rezolvo: Me ankore sentas, ke me facis lo ne-justa. Ma me facis lo."

Kom multa di sua olima kolegi de Los Alamos Bethe sollicitis por uzar la nukleo-energio nur paceme. Ma il restis vokanto en la dezerto, qua mustis perceptar des-iluzionite, quale la konkurso dil armizado atomala divenis gigantala. En 1963 il kontributis importanta pre-labori por to, ke l'Usa, Sovietuniono ed Anglia konvencionis per kontrato renuncar experimenti per nukleo-armi en l'atmosfero. Precipue dum la Reagan-ero Bethe kritikis per energioza vorti l'exter-politiko dil Usa fondita sur tro-armizado militala. Ed en la yaro 2004 il esis inter la 48 Nobel-premiisti, qui per publika letro expresis su kontre la ri-elekto di George W. Bush kom US- prezidanto. Motivo: Bush danjerigas la futuro di la scienci en l'Usa per frapanta kurtigado di moyeni por explorado. Ye la 6esma di marto 2005 Bethe mortis en sua domo en Ithaca evanta 98 yari.

Artiklo da Martin Koch, ek "Neues Deutschland". Tradukuro da G. Schlemminger.

Espritajeyo

- *"Nu avino, quale funcionas la nova askoltilo?"*.
- *"Tre bone, ja trifoye me chanjis mea testamento.*

. . . o o o O O O o o o . . .

SPD-kefo Müntefering gratulas la duesma gananto di premio-tasko:

- *"Kordiala gratulo pro la duesma premio. Vu darfas presar la manuo di nia kancelero federala"*.
- *"Presar la manuo!? Prefere me volas donar pedo-frapo aden lua kulo"*.
- *"Sorry, ito esas l'unesma premio."*

. . . o o o O O O o o o . . .

La direktisto di la muzeo engajis nova gardisto. Vespere ica venas a lu e dicas fiere:

- *"Vu esez kontenta kun me. Me esas vendita ja un Rembrandt ed un Van Gogh.*

. . . o o o O O O o o o . . .

Anglia en la XVIIma yar-cento. Richa nobelo exekutesos. Tre pavorante la sen-kapigeso il donas un peco de ora moneto al exekutisto, por ke ica parfinez l'afero maxim sen-dolore e rapide kam esas posibla. Kande l' exekuto proximeskas, il pozas sua kapo adsur la hako-bloko e vartas, e vartas, e vartas. Fine il questionas l'exekutisto bruske:

- *"Na, kande komencos la proceduro? Ni kovencionis, ke la proceduro pasez tre rapide."*
- Pos ito l'exekutisto stoikale:
- *"Inklinez un-foye la kapo!"*

Espritaji da G. Schlemminger.

Literaturo

1- Romeo e Julieta, da William Shakespeare (II).

Tragedio da la genioza plumo di William Shakespeare (1564 - 1616), reprezentita unesmafoye ye la duadek e nonesma di januaro 1595. Olu kin akti eventas dum quar dii en la urbo italiana Verona.

Malgre la existanta odio inter du nobela familii rivala, le Kapuleto e le Montesko, lia filii Romeo e Julieta interamoreskas e Frato Lorenzo sekrete mariajas li en lua celulo che monakeyo. La patro di la yuna spozino, ilqua savas nulo pri la mariajo, decidas mariajigar elu kun altra viro, la yuna Paris. Lo igas Julieta demandar helpo a la

monakulo, ilqua donas a Julieta narkotajo qua igos elu aspektar mortinta dum quaradek e du hori. La falsa mortintino enterigesas en la tombeyaro familiala.

Sen tardeso Frato Lorenzo sendas mesajo-portisto por savigar omna eventaji da Romeo, qua esas en altra urbo, Mantua. Desfortunoze la mesajo-portisto ne povas enirar Mantua, izolita pro la mortigiva pesto. Romeo sucesas ekirar la urbo e servistulo informas lu pri la morto di lua spozino Julieta. Nur Julieta e la monakulo savas pri la falsa morto di la yunino, do Romeo, tote desesperita, kompras potent veneno, e kavalkante departas a la tombeyo di Verona. Ibe esas lua rivalo, Paris, qua savante nulo pri la sekreta mariajo portas flori por lua mortinta fiancitino. Pro insulti venas defio, duelo e la morto di Paris. Romeo kuras a la tombo di lua spozino, e lor vidar elu mortinta lu drinkas la veneno e mortas. Poka tempo pose Julieta vekas su e vidas la jacanta kadavro di lua spozulo. Nemediate elu komprenas omno e suocidas.

Ta tragedio, maestra verko, ne esas simpla laudo a la amoro, olu esas feroça kritikiko a la amoro senraciona ed a la sensenca odio eterne su-plugrandiganta. Verko nemortiva, quale nemortiva esas la vicii homala videbla en olu.

Fernando Tejón, ISH-ano.

Romeo e Julieta

da

William Shakespeare

Tradukuro da Fernando Tejón

ROLARO

SKALA, Princo di Verona.
PARIS, familiano di la Princo.
MONTESKO.
KAPULETO.
OLDULO, onklo di Kapuleto.
ROMEO, filio di Montesko.
MERKUTIO, amiko di Romeo.
BENVOLIO, nevulo di Montesko.
TEOBALDO, nevulo di Kapuleto.
FRATO LORENZO, **FRATO JOVANO**, di la Ordeno di Santa Francisko.
BALTASAR, servistulo di Romeo.
SANSON, **GREGORIO**, servistuli di Kapuleto.
PETRO, servistulo di la mastrino di Julieta.
ABRAHAM, servistulo di Montesko.
APOTEKISTO.
TRI MUZIKISTI.
DU PAJI di Paris.
OFICIRO.
SPOZINO di Montesko.
SPOZINO di Kapuleto.
JULIETA, filiino di Kapuleto.
NUTRISTINO di Julieta.
CIVITANI di Verona.
USHERI, **JENDARMI**, **MASKIZITI**, e c., **KORO**.

DUESMA PARTO

(AKTI TRIESMA, QUARESMA E KINESMA)

AKTO TRIESMA

CENO UNESMA

Publika placo di Verona.

Eniras ceneyon MERKUTIO, BENVOLIO e lia servisti.

BENVOLIO.- Kara amiko Merkutio, ni departez; la vetero esas tre varmoza e boliigeskas la sango. Le Kapuleto esas sur la stradi e se ni renkontras li maxim probable eventos interdisputo.

MERKUTIO.- Ula viri eniras taverni e dum ke li pozas lia espadi sur la tablo li dicas "Utinam me ne bezonez uzar ta ferajo"; ma pos drinkar alkoholajo li desgainizas la espadi mem sen provokesir da ulu. Vu same agas.

BENVOLIO.- Ka vu dicas ke me agas same kam ta viri ?

MERKUTIO.- Sendube ! Vu esas timidiganta espadisto, qua provokas ofenseri ed ofensas provokeri.

BENVOLIO.- Pro quo ton vu dicas ?

MERKUTIO.- Se existus altra viro quala vu lore nemediate singlu mortigesus en espado-kombato da la altra. Vu esas tante kombatema ke mem vu ofensesus da altra viro pro ke lua barbo esas kelke plu piloza kam la vua ! Mem vu ofensesis pro ke ulu dessheligis avelani e la bruiso di la martelagado jenis vu ? Nur vu vidas ofensi da ti qui ne esas ofenseri. Ka vu ne memoras ke vu interdisputis kun viro di qua nevolunta tusado vekigis vua hundo olqua esis dormanta sub la sunoradii ? Anke ne vu memoras altra interdisputo kun talioro pro ke lu metis unesmafoye nova pantalono ante Paskofesto ? ...E kun altra viro qua uzis anciena kordoni en nova shui ? Vu ne esus bona docisto pri modereso e prudenteso !

BENVOLIO.- Ho ! Se me esus tam kombatema kam vu lore mea vivo ne durus plu multe kam quarimo di horo... Atencez ! Venas le Kapuleto !

MERKUTIO.- Deo vivez ! Lo ne importas a me.

Eniras ceneyon TEOBALDO ed akompananto.

TEOBALDO.- Vu esez apud me pro ke me volas dicar ulo a li. Bona posdimezo, hidalgi; me volus dicar du vorti a vi.

MERKUTIO.- Kad un vorto a me e la altra vorto a mea akompananto ? Ne esez sola singla vorto, akompanezi oli; esez do vorto kun frapo !

TEOBALDO.- Sendube oli akompanesos tale se motivo existus.

MERKUTIO.- Ka vu ipsa ne esas kapabla trovar irga motivo mem se olu ne existas?

TEOBALDO.- Merkutio, vu esas membro di la amiki-grupo di Romeo.

MERKUTIO.- Ka grupo ? Ka vu supozas ke ni esas muzikisti-grupo ? Nun ta muzikisti-grupo ne pleos harmonioze lia instrumenti ma vu askoltos desakordo ! Yen la arko di mea violino qua dansigos vu ! Ye Deo... ! Mea grupo venez a me !

BENVOLIO.- Ni esas sur publika strado. Ni irez a fora loko por ibe durar la disputo o vu departez, hike tro multa okuli spektas ni.

MERKUTIO.- La okuli kreesis por spektar, do li spektet. Nulakaze me departos por plezar vu.

ROMEO eniras ceneyo.

TEOBALDO.- Paco esez kun vu. Yen hike la yuna viro quan ni serchis.

MERKUTIO.- Ulu pendigez me kun kordo se sur lua pektoro esas videbla la kolori di la blazono di vua familio.

TEOBALDO.- Romeo, me desestimas vu tante multe ke nur me povas dicar ke vu esas infama.

ROMEO.- Teobaldo, pro ula motivi me estimas vu plu multe kam vu supozas, e lo igas me pardonar vua grosiera saluto a me. Balde me konocigos ta motivi. Me nulatempe esis infama. Vu ne bone konocas me. Vun me adias.

TEOBALDO.- Ho, senbarba kindo, vu ne exkuzez vua ofensi a me kun vua senkuraja vorti. Vu ne departez, venez a me e desgainizez vua espado !

ROMEO.- Me afirmas ke me nulatempe ofensis vu, ed itere ke me estimas vu plu multe kam vu povas supozar pro ke til nun vu ne konocas la motivi. Do esez la paco che vu, kara Kapuleto-familiano. Me amas la nomo di vua familio same kam la nomo di la mea.

MERKUTIO.- Stranja senkurajo ! Shaminda e desnobla desvinko ! Parolez la espadi ! Teobaldo, ni kombatez !

MERKUTIO desgainizas lua espado.

TEOBALDO.- Quon vu volas ?

MERKUTIO.- Ho, granda Rejo di la Kati, me nur volas un ek la sep vivi qui havas singla kato, e pose bastono-batar la altra sis ! Desgainizez nemediate vua espado o vua korpo sentos mea kolda fero !

TEOBALDO desgainizas lua espado.

TEOBALDO.- Yen mea espado, komencez kombato.

ROMEO.- Kara Merkutio, voluntez gainizar vua espado.

MERKUTIO.- Adavane, hidalgo, montrez a me vua savo pri skermo-arto !

MERKUTIO e TEOBALDO interkombatas.

ROMEO.- Benvolio, desgainizez vua espado e helpez me separar e pacigar ta kombatanti. Ho, quala shamo ! La princo Skala interdiktis la espado-kombati sur la stradi di Verona ! He, Teobaldo e Merkutio, cesez nemediate la kombato !

ROMEO interpozas su inter la kombatanti por separar li. Sub lua brakio MERKUTIO pintofrapesas da la espado di TEOBALDO, qua fugas kun lua akompananti.

MERKUTIO.- Me vundesis ! Venez maligna pesto a le Kapuleto ed a le Montesko ! Morto venas a me. Pluse li departas sen vunduro !

ROMEO.- Ka vu vundesis ?

MERKUTIO.- Yes, skrachuro, nur skrachuro, ma olu bezonas kuracesar. Ube esas mea pajo ? Vu, pajo mea, serchez nemediate kirurgiisto.

PAJO departas.

ROMEO.- Kurajo, amiko mea, forsan ta vunduro ne esas grava.

MERKUTIO.- No, olu nek esas tam profunda kam puteo nek esas tam larja kam pordego di kirko, ma suficas por finar mea vivo. Morge vu vidos me mortinta. Me adieskas ta mondo di la vivanti. Malediko venez a la du familii ! Ye Deo... ! Mortigas men skrachuro di katacho ! Fanfarono qua uzas la matematikala reguli di la skermo-arto jus mortigis men ! Ho, pro quo vu interpozis por separar ni ? Lu pinto-frapis me sub vua brakio !

ROMEO.- Mea intenco esis bona, cesar la kombato.

MERKUTIO.- Benvolio, helpez me enirar irga domo, me esvanekas. Me maledikas la du familii ! Mea korpo ja esas manjajo por la vermi. Me vundesis, mortigiva vunduro ! Esez maledikata la odio inter le Kapuleto e le Montesko !

MERKUTIO e helpanta BENVOLIO ekiras ceneyo.

ROMEO.- Ta nobela kavaliero, parenta di la Princo, amata amiko, mortekas e me kulpas pri lua morto; e mea honoro esas makulizita da la ofenso di Teobaldo, qua recente parenteskis kun me. Ho Julieta, vua beleso ed amoro a me senkurajigis me e moligis la stalo di mea espado !

Retrovenanta BENVOLIO eniras ceneyo.

BENVOLIO.- Romeo ! Romeo ! Merkutio esas mortinta ! Lua audaca anmo, qua til nun desprizis la tero, nun esas super la nubi en la cielo.

ROMEO.- Pos ta sangoza e trista dio venos altra dii portanta plusa chagreno.

TEOBALDO eniras ceneyo.

BENVOLIO.- Retrovenas a ni la furioza Teobaldo.

ROMEO.- Retrovenas la vivanta vinkanto, ma Merkutio esas mortinta ! Ekirez mea korpo la dolca espero ed esez la iraco la guidero di mea brakio ! Teobaldo, vua ofensiva insulti a me retroirez a vu; la anmo di Merkutio, olqua esas en la cielo, ibe volas renkontrar la vua. Vu o me, o forsan vu e me, akompanos lu super la nubi.

TEOBALDO.- Stulto ! Sur la tero kustumale vu esis lua akompananto, anke esez tala en la cielo !

ROMEO.- La espadi decidez !

Li kombateskas. Espado-vundita TEOBALDO falas a la sulo.

BENVOLIO.- Fugez, Romeo ! Nemediate departez ! Venas a ni la habitanti di Verona. Se vu arestesas lore sendube vu kondamnesos da la Princo ye morto-puniso ! Vu ne restez senmova plusa tempo, fugez, departez !

ROMEO.- Ho, me esas ludilo di la destino !

BENVOLIO.- Fugez, Romeo !

Romeo departas ed ekiras ceneyo. Civitani eniras ceneyo.

CIVITANO.- Adube fugis Teobaldo, la asasinisto di Merkutio ?

BENVOLIO.- Yen la jacanta kadavro di Teobaldo.

CIVITANO.- Omni venez kun me, ye la nomo di la Princo lon me imperas.

Eniras ceneyon la PRINCO, le MONTESKO, le KAPULETO ed akompananti.

PRINCO SKALA.- Ube esas ti qui komencis la disputo ?

BENVOLIO.- Nobela Princo, me povas explikar a vu quale komencis ta trista eventajo. Teobaldo mortigis vua parento, la forta Merkutio, e pose Romeo mortigis Teobaldo.

SPOZINO DI KAPULETO.- Teobaldo, mea nevulo ! Filio di mea fratulo ! Ho, Princo ! Montesko-familiano asasinis mea nevulo, sango di mea familio esas sur la strado. Princo, se vu esas justa lore donez a ni sango po sango. Ho, mea nevulo !

PRINCO SKALA.- Benvolio, montrez vua sincereso a me, qua komencis ta sangoza disputo ?

BENVOLIO.- Teobaldo, qua pose mortigesis da la espado di Romeo. Kun respektoza vorti, Romeo volis montrar a Teobaldo ke la disputo havis nula fundamento e ke pluse vu ipsa interdiktis omna disturbi en Verona; ma malgre ta polita vorti, la furioza iraco di Teobaldo ne kalmeskis, tote kontree, lu atakis kun lua desgainizita espado Merkution, qua kun lua nuda espado sucesis evitar pinto-frapo a lua pektoro. Seque la espado di Merkutio volis retrodonar la mortigiva pinto-frapo a Teobaldo, ma lu sucesis evitar la kolda morto danke lua ajileso. Romeo klamis a li "Haltez ! Esez paco !" dum ke kun lua brakii separeskis la kombatanti. Ma subite, sub la brakii di Romeo, la espado di Teobaldo pinto-frapis Merkutio di qua vivo tale finis. Teobaldo fugis ma balde retrovenis. La iracigita Romeo volis venjar la morto di lua amiko, do neevitebla kombato komencis inter lu e Teobaldo. Desfortunoze ante ke me povis separar li, Teobaldo vundesis ye morto e Romeo fugis. To esas la vereso, venez a me la morto se me mentias.

SPOZINO DI KAPULETO.- Sendube lu mentias. Lu esas parento di le Montesko, e lo igas lu mentiar. Plu multa kam duadek espadi desgainizesis kontre mea kara nevulo. Yusteso, Princo ! Ta qua asasinis Teobaldo devas mortar.

PRINCO SKALA.- Teobaldo mortigesis da Romeo, ma antee Teobaldo mortigis Merkutio. Qua devas pagar la preco di ta valoroza sango ?

MONTESKO.- Nulakaze Romeo, Princo, lu esis amiko di Merkutio. Romeo nur esas kulpanta pro agir segun la legi, olqui sendube decidus ke la preco pagenda esus la vivo di Teobaldo.

PRINCO SKALA.- Kom puniso me exilas Romeo. La odio inter ta du familii varsas mem la sango di mea parenti. Esez do ta puniso severa. Nula prego nek plorado sucesos chanjar mea verdikto. Me volas askoltar nula plusa vorti da vi. Romeo fugez, altrakaze lua morto esus neevitebla. Portez ta kadavro a lua hemo. Respektez mea verdikto. Ne esus klementeso pardonar ta qua mortigis ulu.

AKTO TRIESMA

CENO DUESMA

Chambro di la domo di le KAPULETO.

JULIETA eniras ceneyo.

JULIETA.- Galopez rapide, kavali kun faira hufi, adche Febo, galopez rapide kavali di la suno; la kravacho di Faeton guidez vi a la ocidento e tale omnon parkovresez kun la nigra kovrilo di la tenebroza nokto. Extingez, ho suno, vua intensa lumo e silence e nevidebla pro la obskureso venez a mea brakii mea kara

Romeo. La amoro esas blinda ed amas la obskureso di la nokto olqua protektas la sekreta renkontri di la amoranti. Venez do la nokto, kun lua solena nigra tuniko e montrez a me quale perdar la ludo quan me ganas, la ludo qua riskigas mea virgineso. Nokto, kun vua nigra kovrilo celez la ardoranta sango di mea vangis til ke la pudoro divenez audaceso. Venez nokto, venez Romeo ! Venez vu, qua esas lumo dum la obskureso, lumo di mea nokto, blanka nivo sur la nigra ali di korvo. Venez afabla nokto, tenera akompananto di la amoranti, e kunportez Romeo a me, e lor lua morto transformez singla parto di lua korpo ye lumoza stelo, oli brilos tante intense en la noktala cielo ke la homaro ne plus adoros la suno ma la belega stelaro di la nokto. Ho, me kompris albergo por la amoro ma til nun me ne habitas olu. Quante lente pasas la hori ! Eterna dio qua pasas tam lente kam hiera dio di sundio por puero qua nerveze vartas til unesmafoye metar nova vesto. Venas a me la nutristino.

Eniras ceneyon NUTRISTINO, portanta kordoeskalero.

JULIETA.- Elu portas novaji a me, omna boki qui pronuncas la nomo di Romeo parolas kun eloquenteso. Quala novajin vu portas ? Quo esas to, ka la kordoeskalero ?

NUTRISTINO.- Yes, ta esas la kordoeskalero.

NUTRISTINO depozas la kordoeskalero sur la sulo.

JULIETA.- Ma, quo eventas ? Vu movas nerveze vua manui.

NUTRISTINO.- Aye, siorino ! Lu mortis, lu mortis ! Desespero ! Kompatinda ni esas ! Maledikita dio ! Lu ne plus existas, lu esas mortinta !

JULIETA.- Ma, kad esas posibla tala maligneso en la cielo ?

NUTRISTINO.- Ne en la cielo ma en Romeo ! Ho, Romeo, Romeo ! Qua povus pensar to ? Romeo !

JULIETA.- Quala diablo esas vu por talamaniere tormentar me ? Tormento infernala ! Quo eventis ? Ka Romeo suocidis ? Dicez "yes" e ta unsilaba vorto esos plu venenoza kam mortigiva regardo di basilisko. Me ne plus esus me ipsa se vu pronuncas la vorto "yes". Ka lu esas mortinta ? lore dicez "yes"; ka lu esas vivanta ? dicez "no". Simpla vorti qui decidis pri mea joyo o chagreno.

NUTRISTINO.- Me vidis la vunduro. Kun mea okuli me vidis la vunduro, Deo pardonez me, en lua pektoro. Lu esis mortinta, lua kadavro esis tam flava kam vaxo, makulizita kun sango, kun koagulita sango. Lor vidar lu me esvaneskis.

JULIETA.- Mea kordio explozez ! Mea okuli ne plus videz la lumo, li enirez tenebroza groto ! Tero retroirez a la tero, polvo retroirez a la polvo. Morto, portez mea korpo apud ta di Romeo en la sama sarko !

NUTRISTINO.- Aye, Teobaldo, Teobaldo ! Amiko mea ! Jentila kavaliero ! Aye, Teobaldo, pro quo me vivas por vidar vu mortinta ?

JULIETA.- Ho, kad esas posibla tempesto plu destruktiva kam olca ? Kad esas mortinta Romeo e Teobaldo ? Ka mea spozo e mea kuzo ? Anuncez, ho trumpeto, la Dio di la Finala Judicio nam se li esas mortinta ne plus importas a me ke altri ankore vivas.

NUTRISTINO.- Teobaldo esas mortinta e Romeo, qua lun mortigis, exilesis.

JULIETA.- Deo mea ! Ka Romeo mortigis Teobaldo ?

NUTRISTINO.- Yes, en funesta dio, yes !

JULIETA.- Anmo di serpento celita sub kovrilo ek flori ! Kad ulafoye drako esis gardisto di tante bela groto ? Belega tirano, anjelatra diablo ! Korvo kun plumi di kolombo, volfo mutonatra, santulo maledikita, ento abomininda kun inocenta aspekto ! Ho, infernala spirito en korpo cielala ! Kad existis libro tante bele bindita ma kun tante desnobla kontenajo ? Quale ta splendida palaco povas habitesar da trahizanta volfo ?

NUTRISTINO.- La viri ne konocas la sincereso, nek la fido, nek la honoro. Li omna esas mentieri, maligna e perversa. Ube esas mea servistulo ? Donez a me kupeto kontenanta likuro. La angoro e la chagreno oldigas me. Venez la deshono a Romeo !

JULIETA.- Me maledikas la lango qua ton audacis dicar ! Romeo ne naskis por la deshono. Lua fronto esas la sideyo di la honoro, olqua regnas de ta loko la mondo kom unika monarko. Ma pro quo me insultis lu ? Ho, quante stulta me esas pro insultir lu !

NUTRISTINO.- Ka vu pardonas la konduto di ta qua mortigis vua kuzo ?

JULIETA.- Ka me devas kritikar mea spozo ? Nulatempe. Ha, mea desfelica spozo, pro quo vu mortigis mea kuzo ? Sendube pro ke altrakaze lu mortigus vu. Lakrimi mea, retroirez a via origino, vi esas ereroza tributo mea a la chagreno vice ofro a la joyo. Mea spozulo esas vivanta malgre ke Teobaldo volis mortigar lu; Teobaldo nun esas mortinta, jacanta sur la sulo. Se lo konsolacas me, pro quo mea plorado ? Ma me askoltis vorto plu angoriganta kam la morto di Teobaldo. Sensucece me intencas obliviar ta vorto. Olu ne volas abandonar mea memoro, quale remorso pri krimino en la anmo di kulpanto. Vu dicis ke Teobaldo esis mortinta e ke Romeo exilesis. Ta vorto, "exilesis", mortigas dekamil Teobaldo-i. Lua morto ya esus enorma chagreno, ma ta chagreno volas akompanesar. Pro quo pos dicir "Teobaldo esas mortinta" vu ne pluse dicis "vua patro", "vua matro" o mem "vua du genitori" ? Mea trauro esus ordinara takaze, ma ad ilua morto onu adjuntas surprizante "Romeo exilesis"; la pronunco di ta frazo esas fakte mortigo por omni, por patro, matro, Teobaldo, Romeo, Julieta, omni. "Romeo exilesis" ! Ne existas limito por la morto produktata da ta frazo. Ube esas mea patro e mea matro ? Dicez lo a me.

NUTRISTINO.- Li esas ploranta e jemanta apud la kadavro di Teobaldo. Ka vu volas ke ni irez kune adibe ?

JULIETA.- Lia plorado kalmigos lia chagreno, balde lia lakrimi sikeskos, ma me duros la plorado pro la exilo di Romeo. Rekoliez la kordoescalero, Romeo exilesis, do nun olu esas neutila. Ta kordoescalero esis la voyo a la lito mariajala, ma me mortos virga, vidvino virga. Nun me iras a ta lito. Se me ne povas donar mea virgineso a Romeo lore esez olu por la morto.

NUTRISTINO.- Vu enirez vua chambro. Ye ta nokto me retrovenos kun Romeo qua konsolacos vu. Me bone savas ube lu esas, lu celesas en la celulo di lua konfesisto Frato Lorenzo.

JULIETA.- Ho, nemediate departez. Donez a lu ta ringo mea e dicez a lu ke me vartas lua lasta adio.

AKTO TRIESMA

CENO TRIESMA

Celulo di FRATO LORENZO.

FRATO LORENZO esas en lua celulo.

FRATO LORENZO.- Venez, kompatinda Romeo. La desfeliceso e la chagreno esas vua akompananti.

ROMEO eniras ceneyo.

ROMEO.- Dicez a me, Frato Lorenzo, quon la Princo imperas ? Kad existas nova desfortuno por me ?

FRATO LORENZO.- Me devas savigar da vu la verdikto da la Princo.

ROMEO.- La verdikto esas kompreneble morto-puniso.

FRATO LORENZO.- Esas puniso, ma ne mortigiva: exilo.

ROMEO.- Kad exilo ? Ho, esez klementa, dicez "morto" ma ne "exilo". Olu esas plu terorigiva kam la ipsa morto. Ne vu dicez "exilo" !

FRATO LORENZO.- La Princo interdiktas ke vu restez en Verona, ma esez pacienta, la mondo esas granda.

ROMEO.- Trans la muri cirkondanta Verona ne existas mondo ma purgatorio, tormento, la ipsa inferno. Exilo esas por me abandonar la mondo, e lo esas morto, do "exilo" esas falsa nomo por "morto". Dicar "exilo" vice "morto" esas senkapigar me kun ora hakilo e ridetar lor la hakilo-frapo mortiganta.

FRATO LORENZO.- Grava peko esas la negritudeso ! La lego kondamnus vu ye

morto-puniso, ma la klementa Princo chanjis la nigra vorto "morto" ad "exilo". Lo montras ilua granda klementemeso, ma vu ne gratitudas lo.

ROMEO.- Tala klementeso esas tormento. La cielo esas hike, ube Julieta habitas. Hundo, kato, muso ed irga animalo povas vivar sub ta cielo e vidar elu. Nur Romeo ne povas vidar elu. Mem la mushi e la moskiti esas plu felica kam Romeo pro ke li povas tushar elua blanka manui, mem elua reda labii virginala qui pro modesteso pensas ke li pekis se li proximigas un a la altra. Ma Romeo ne povas tushar elu. La mushi darfas ma me devas aceptar la exilo e forirar elu. E vu dicas a me ke exilo ne esas fakte morto ? Ka vu ne havas mortigiva veneno, akutigita poniardo od irga mortigilo kapabla finar mea vivo plu rapide kam la desprizinda e desnobla "exilo" ? Exilo ! Ka vu, sacerdote, konfesisto, mea maxim prizata amiko, esas ta qua mortigas me kun ta vorto ?

FRATO LORENZO.- Askoltez mea vorti, senraciona yunulo.

ROMEO.- Ka vu parolos a me itere pri exilo ?

FRATO LORENZO.- Me donos a vu filozofio qua esos shildo protektanta kontre ta vorto, e konsolaco.

ROMEO.- Exilo ! Filozofio ! Se la filozofio ne esas kapabla krear altra Julieta, movar urbo o chanjigar la verdikto da la Princo lore olu esas neutila, ne plus parolez a me pri filozofio.

FRATO LORENZO.- Amiko mea, la foleso surdigas.

ROMEO.- Quale la foli povus ne esas surda se la savozi esas blinda ?

FRATO LORENZO.- Permisez a me donar konsilo a vu.

ROMEO.- Vu ne povas parolar pri to quon vu ne sentas. Se vu esus yuna e Julieta esus vua amoro, se vu esus recente mariajita kun elu, se vu esus la mortigero di Teobaldo e pro to vu exilesas lore vu povus parolar, e vu arachus vua hari dum ke vua reptanta korpo sur la sulo montras la grandeso di vua tombo.

NUTRISTINO pugnofrapas la pordo.

FRATO LORENZO.- Ulu venas ! Romeo, staceskez e celez vu !

ROMEO.- No, ma forsan quale nebulo celos men la vapori di mea sospiri.

Itere NUTRISTINO pugnofrapas la pordo.

FRATO LORENZO.- Ka vu ne audas la frapi ? Qua frapas la pordo ? Staceskez, Romeo, o vu arestesos ! Enirez mea skribochambro, olu esas apta celeyo. Me ja desklozas la pordo... Ma, ye Deo, quante senraciona vu esas ! Quala foleso ! Qua esas la pordo-frapanto ? Qua sendis vu adhike ? Quon vu volas ?

FRATO LORENZO desklozas la pordo.

NUTRISTINO.- Permisez a me enirar vua celulo. Me portas mesajo da mea mastrino Julieta.

FRATO LORENZO.- Lore me vun bonvenas.

NUTRISTINO eniras la celulo di FRATO LORENZO.

NUTRISTINO.- Ho, Frato veneracinda, benedikita monako, dicez a me ube esas la spozulo di mea mastrino, ube esas Romeo ?

FRATO LORENZO.- Yen lu, hike, jacanta sur la sulo ebriigita da lua lakrimi.

NUTRISTINO.- Ye la sama stando esas mea mastrino, ye la sama stando.

FRATO LORENZO.- Ho ! Funesta amoru ! Kruela fato !

NUTRISTINO.- Aye, ye la sama stando ! Li konkordas pri la chagreno ! Elu jacanta ploras e jemas, jemas e ploras. Romeo, staceskez, esez viro ! Ye la nomo di vua amoru a Julieta, staceskez ! Pro quo vu tante multe jemas ?

ROMEO.- *(Ilu staceskas)* Nutristino !

NUTRISTINO.- Sioro, omnon finas la morto.

ROMEO.- Vu parolis pri Julieta, quale elu standas ? Ka por elu me esas desprizinda asasinisto qua sango-makulizis la unesma periodo di nia felica vivo lor mariajo ? Ube elu esas ? Ka lu standas bone ? Quon mea sekreta spozino dicas pri nia desfortuno ?

NUTRISTINO.- Nulon lu dicas, nulon, ma lu ploras e ploras. Elu lasas lua korpo fadar adsur lua lito; subite lu staceskas e klamas "Teobaldo, Romeo !" ed itere lua korpo falas a la lito.

ROMEO.- Elu falas quale se lu mortigesis da mea nomo, qua esas ocidiva kuglo di pafilo; nomo di infamo qua antee mortigis elua kuzulo. Dicez a me, Frato Lorenzo, quala parto di mea korpo esas la habiteyo di mea nomo; nemediate me destruktos ta odiinda celeyo.

ROMEO desgainizeskas lua espado.

FRATO LORENZO.- Haltez ta manuo ocidiva ! Ka vu esas viro ? Vua exterajo aspektas olta di viro, ma di muliero esas vua lakrimi e di senraciona animalo esas vua fola agado. Vu surprizas me. Me juras ye mea santa ordeno ke me nulatempe dubis pri la forteso di vua anmo, ma nun me konstatas ke olu perdas la equilibrio. Vu mortigis Teobaldo e nun vu volas suocidar ? Lo anke mortigus vua spozino qua nur vivas pro ke vu anke vivas ! Pro quo vu maledikas vua nomo, vua familio, la cielo e la tero ? Omnon quik vu povas perdar e tale deshonorizar vua nomo, vua familio, la amoru e la bona raciono ? Vua figuro esas vaxa, sen vireso; vua amoru a Julieta esas mentiajo pro ke mortigas ta qua devas amoresar; vua bona

raciono, ornilo di la beleso ed amoro, erorigas vua konduto, quale eroras stupida soldato qua acendas lua pulveruyo e tale mortigesas da la explozo. Esez kurajoza, Romeo ! Vu ne devas obliviar ke Julieta, vua Julieta, ankore esas vivanta, lo ja devus konsolacar vu. Teobaldo volis mortigar vu ma vu mortigis lu, e vice kondamnesir ye morto-puniso vu exilesis; lo anke devus esar konsolaco. La cielo benedikas vu plurafoye, la feliceso karezas vu, ma vu agas quale agus obstinema yunino e montras desplezuro a vua fortuna ed amoro. Nu, nemediate irez renkontrar vua spozino, uzez la kordoeskalero por enirar elua dormochambro e konsolacez elu. Departez ante la jornesko a Mantua ed ibe restez til ke esos posibla dissavigar vua mariajo kun Julieta, pacigar la du familii e desaparigar la despito di la Princo. Lore vu povos retrovenar a Verona kun feliceso di qua grandeso esos milople olta di vua nuna tristeso. Departez, nutristino. Salutez vua mastrino ye mea nomo. Konvinkez elu e familiani pri ne plus vigilar ma irar a la dormochambri, lo ne esos desfacila pro la hodiala chagreno. Savigez da Julieta ke en la nokto Romeo renkontros elu.

NUTRISTINO.- Ye Deo ! Dum la tota nokto me askoltus vua valoroza konsili. La savo esas trezoro ! Me savigos da mea mastrino la vizito da elua spozo, lo felicigos elu.

ROMEO.- Yes, e pluse dicez ad elu ke esez pronta por reprimandar me.

NUTRISTINO departeskas ma retrovenas.

NUTRISTINO.- Yen ta ringo quan elu donis a me por vu. Nu, departez, la nokto avancas.

ROMEO.- To rinaskigas la espero.

NUTRISTINO departas.

FRATO LORENZO.-Departez, e bona nokto. Vu ne obliviez mea konsili. Departez a Mantua ante la jornesko o pose ma travestiita. Restez ibe. Periodale me sendos a vu vua servistulo portanta mesaji por informar pri to quo povas esar interesiva a vu. Adio. Bona nokto.

ROMEO.- Kun tristeso me departus de vua celulo se me ne irus renkontrar la maxim granda feliceso. Adio.

ROMEO ekiras ceneyo.

AKTO TRIESMA

CENO QUARESMA

Chambro che le KAPULETO.

KAPULETO, lua SPOZINO e PARIS esas sur la ceneyo.

KAPULETO.- La recenta fatala eventajo impedis a me parolar kun mea filiino. Elu e me maxim multe amis Teobaldo, ma la morto esas neevitebla. Ja esas tarda kloko por parolar hodie kun elu, advere me dicas a vu ke se vu ne esus koram ni, me esus dormanta ja un horo ante nun.

PARIS.- Certe olca ne esas tempo por galanteso ma por trauro. Salutez vua filiino ye mea nomo. Bona nokto.

SIORINO KAPULETO.- Morge matine me savos quon elu opinionas tarelate. Nun la chagreno esas elua unika pensaji.

KAPULETO.- Komto Paris, me konsentas pri vua mariajo kun mea filiino, e pro ke elu sempre acceptas mea konsili sendube elu acceptos spozinigesar da vu. Spozino mea, ante dormar savigez da Julieta la amoro ad elu da mea nova filio Paris; pluse, askoltez mea vorti, dicez ad elu ke la mariajo eventos ye la proxima merkurdio... ma, quala dio esas hodie ?

PARIS.- Lundio, sioro.

KAPULETO.- Ho, lundio, yes, yes, ne esas posibla la mariajo merkurdie, esez do ye jovdio, yes, jovdie. Spozino, dicez a Julieta ke ye jovdio elu spozinigesos da ta nobela komto. Ka lo felicigas vu, Paris ? Ma nula festo mariajala. Nur me invitos, admaxime, dek e duo de amiki; la morto di Teobaldo esas tre recenta e se me invitas multa personi lo montrus desprizo a mea mortinta parento. Ka vu konsentas pri mariajo ye jovdio ?

PARIS.- Sioro, utinam morges esus ne mardio ma jovdio !

KAPULETO.- Do la mariajo ajornesas a la venonta jovdio. Vu, spozino mea, ante dormar ne obliviez savigar da Julieta omna mea decidi. Nun vun me adias, Paris. Me bezonas kandeliero, me volas irar a mea dormochambro, balde jorneskos. Bona nokto !

AKTO TRIESMA

CENO KINESMA

ROMEO e JULIETA esas en la balkono di elua dormochambro.

JULIETA.- Ka vu ja departas ? Ankore ne jorneskas. Esas la kanto di la naktigalo, e ne olta di la alauda, ta qua eniris vua timoza oreli. Olu kantas omna nokti perchinta sur brancho di ta grenadiero. Fidez a mea paroli, mea amoro, kantis la naktigalo.

ROMEO.- Kantis la alauda anuncanta la jornesko e ne la naktigalo. Regardez, amoro mea, la nubi orientala lumizita da la unesma lumo di la auroro. La torchi

di la nokto extingescas, e la joyoza jorno ja videbleskas sur la nebuloza somiti di la monti. Me devas departar e vivar, o restar hike e mortar.

JULIETA.- Ta lumo ne esas ta di la auroro, ma lumo guidera qua montras a vu la voyo a Mantua. Ankore vu ne departez, restez hike kelka plusa tempo.

ROMEO.- Me konsentas arestesor e mortigesor se lo esas vua deziro. Por me ta grizea lumo ne plus esas la auroro ma la pala reflektio di la luno. E ne esas la kanto di la alauda ta qua arivas til la vulto cielala. Vice departar me volus restar hike. Venez a me la morto, lo esas la deziro di Julieta. Amoro mea, ni parolez, ankore ne jornescas.

JULIETA.- Ho, departez, jornescas ! Departez, fugez ! Esas la alauda ta qua kantas kun aspera e krianta voco; ed ula personi dicas ke esas dolca e harmonioza olua kanto; ma olu separas ni ! Anke onu dicas ke la alauda interchanjis lua okuli kun la rospo, ma me volus ke anke interchanjus lia kanti, nam la kanto di la alauda separas ni, ekpulsas vu de me. Ho, departez, jornescas e la klareso augmentas.

ROMEO.- Augmentas la klareso jorneskala ma anke la obskureso di nia desfeliceso.

NUTRISTINO subite eniras ceneyo.

NUTRISTINO.- Julieta !

JULIETA.- Nutristino !

NUTRISTINO.- Vua matro venas a vua chambro. Jorneskis. Esez prudenta.

NUTRISTINO ekiras ceneyo.

JULIETA.- Tale, ho fenestro, permitez ke la jorno enirez mea chambro e ke mea vivo ekirez olu.

ROMEO.- Me departas. Vun me kisas ed adias.

ROMEO decenseskas la kordoskalero.

JULIETA.- Ka vu ja departas, amoro mea ? Ho, mea sioro, mea mastro, me bezonos savar pri vu ye singla minuto, dum vua absenteso singla minuto esos tam duriva kam kompleta dio... ho, ma tale me timas oldeskar ante itere renkontrar mea Romeo.

ROMEO.- (*De la gardeno*) Adio ! Sempre ke esos posibla me sendos a vu mesaji kontenanta omna novaji e mea amoro a vu.

JULIETA.- Ka ni itere renkontros ?

ROMEO.- Sendube, e lor ta felica renkontro ni parolos pri nia nuna angoro e desfeliceso.

JULIETA.- Deo mea ! Mea anmo presentas fatala eventi. De ta balkono me vidas vu sur la sulo e lo memorigas da me mortinto en lua tombo. Ho, me vidas vu pala.

ROMEO.- Anke same vidas vun mea okuli, ma la kulpanta pri nia paleso esas la chagreno, olqua sucesas sikigar nia sango. Adio !

ROMEO departas.

JULIETA.- Ho, fortuna ! La homaro savas ke la fortuna esas chanjema. Do fortuna chanjez, e tale vu ne separos pluse Romeo de me. Fortuno, chanjez, e portez balde lu a me, lon me esperas.

La SPOZINO di KAPULETO eniras ceneyo.

SPOZINO di KAPULETO.- *(Eniranta la dormochambro di lua filiino)* Filiino ! Ka vu esas vekanta ?

JULIETA.- Qua advokas me ? Matro, ka vu ankore ne dormis o ka vu vekis vu frue ? Pro quo vu venas a mea dormochambro ye ta frua kloko ?

SPOZINO di KAPULETO.- Quale vu standas, Julieta ?

JULIETA.- Me ne bone standas, matro.

SPOZINO di KAPULETO.- Ankore vu esas ploranta pro la morto di vua kuzo ? Vua lakrimi ne povas ektirar lu de lua tombo. Malgre vua plorado vu ne povas retrodonar a lu ilua vivo, vana espero ! Cesez, do, la plorado. Chagreno kun modereso montras amo, ma ecesanta chagreno montras ne bona raciono.

JULIETA.- Permisez a me plorar pro ta trista fato.

SPOZINO di KAPULETO.- Ma agante tale lu ploras pro lua perdo, ma ne a lu.

JULIETA.- Me ploras ilua perdo ma same a lu.

SPOZINO di KAPULETO.- Filiino, vu ploras pro la morto di vua kuzo, ma anke, e plu intense, pro ke ankore vivas ilua infama ocidero.

JULIETA.- Quala infamo, siorino ?

SPOZINO di KAPULETO.- La infama Romeo.

JULIETA.- *(Susurante dicas a su)* Inter lu ed infamo la difero esas enorma. *(Dicas a lua matro)* Deo pardonez lu, same kam me ipsa pardonas lu. Nula altra persono tristigas mea kordio plu multe kam lu.

SPOZINO di KAPULETO.- Pro ke la desnobla asasinisto ankore esas vivanta.

JULIETA.- Yes, siorino, for mea brakii. Utinam me povus venjar la morto di mea kuzo !

SPOZINO di KAPULETO.- Sendube ni venjos ilua morto. Nun vu cesez la plorado. Me sendos ulu fidinda a Mantua, exileyo di la infamo, e kun potenta veneno lu mortigos la asasinisto di Teobaldo; la morto di Romeo sendube felicigos vu.

JULIETA.- Me ne esos itere felica til vidar Romeo... mortinta... mortinta esas mea kordio pro la plorado por Teobaldo. Siorino, se ulu esas pronta por portar la veneno a Mantua e venenagar Romeo lore me ipsa preparos la venenoza pociono olqua sen tardeso lor drinkesar dormigos eterne Romeo. Quante multe desplezas a me askoltar ilua nomo e ne povar esar koram lu por venjar la morto di mea amata kuzo !

SPOZINO di KAPULETO.- Konsentite, vu preparez la veneno e me serchos ta qua uzos olu en Mantua por ke la infamo akompanez Teobaldo en la cielo. Ma nun me savigos da vu ecelanta novajo.

JULIETA.- Me bonvenas olu, joyo bezonesas. Quala novajo esas olta ?

SPOZINO di KAPULETO.- Filiino, la benigneso di vua patro esas tante granda ke por desaparigar vua tristeso, lu subite decidis aranjar dio plena de feliceso, lon nek me nek vu expektis.

JULIETA.- Quala dio ?

SPOZINO di KAPULETO.- Ye la proxima jovdio, ye la frua matino, en la kirko di Santa Petro, yuna e nobela kavaliero, la komto Paris, e vu mariajigesos. Vu esos ilua felica spozino.

JULIETA.- Me juras ye la kirko di Santa Petro e ye Santa Petro ipsa ke jovdie me ne mariajigesos avan la altaro di ta kirko. Pro quo hasto tante granda ? Ka lu ne devus kurtezar me ante la mariajo ? Voluntez savigar da mea patro ke me ankore ne volas spozinigesar, e ke kande la tempo por mariajo venos me juras ke me preferas mariajo kun Romeo, malgre ke me odiegas lu, kam mariajigesar kun Paris. La novajo surprizas ma ne felicigas me.

SPOZINO di KAPULETO.- Yen vua patro qua venas a ni. Vu ipsa savigez da lu vua decido, sendube olu despezos lu.

KAPULETO e NUTRISTINO eniras ceneyo.

KAPULETO.- Ye la noktesko la aero rosifas, ma pluvegas lor la morto di la filio di mea fratulo. Nu, filiino, ankore duras la pluvego ek lakrimi ? Eterna diluvio ! Vua debila korpo esas samatempe maronavo, maro e vento. Maro kreasas da vua lakrimifanta okuli, ta maro navigesas da vua korpo qua esas navo transportanta vua angori, e vua sospiri esas la vento qua pulsas ta navo. Ma se duras vua

plorado lore vua lakrimi esos tempesto, naufrajo por la navo di vua korpo agitata da la furioza ondi. Dicez, spozino mea, ka vu savigis da Julieta mea decido ?

SPOZINO di KAPULETO.- Yes, ma elu, vice gratitudar ta feliciganta decido, refuzas olu. Utinam elu mariajigesus kun elua tombo !

KAPULETO.- Quo ? Explikez to a me, spozino, explikez to a me. Kad elu ne acceptas mea decido ? Kad elu ne gratitudas ke me aranjis mariajo kun nobela kavaliere ? Ka ta mariajo ne honorizas do felicigas elu ?

JULIETA.- Ne honoro, ma gratitudo yes. To quon me odias ne povas honorizar me, ma me gratitudas la bonvolo pro ke esas gratitudenda irga ofro mem odiinda.

KAPULETO.- Quo ? Sofismala parolado ! Honoro, gratitudo... yes e no... Obliviez honoro e gratitudo, desobediema yunino. Jovdie matine vua pedi duktos vu a la kirko di Santa Petro ed ibe Paris spozinigos vu, altrakaze me ipsa kordoligos vu e tale me portos vu a la kirko por la mariajo. Fi ! Stulta filiino ! Fi ! Insolenta e desobediema ! Pala vizajo !

SPOZINO di KAPULETO.- Tacez, tacez ! Ka vu foleskas ?

JULIETA.- Mea patro, genuopozita me suplikas ke vu askoltez un plusa vorto mea.

KAPULETO.- Kad askoltar vu ? Kad askoltar vorti da senshama e rebela filiino ? Vu askoltez me, jovdie matine vu iros a la kirko di Santa Petro, altrakaze vu ne plus audacez esar proxim me. Silenco ! Nula plusa vorto suplikanta da vu ! Mea manui tremas. Spozino, sempre por me esis benediko da Deo genitir nia filiino, nia unika filio, ma me nun konstatas ke vice benediko lo esas malediko. Desaparez ta rebela !

NUTRISTINO.- Deo de la cielo benedikez elu ! Vu ne punisez elu severe !

KAPULETO.- Pro quo me devas esar indulgema, olda omnosavantino ? Haltez vua lango ! Vu parolachez kun vua samklasani !

NUTRISTINO.- Ma me ofensis nulu...

KAPULETO.- Yen la chambropordo, transirez olu !

NUTRISTINO.- Ka me ne darfas parolar ?

KAPULETO.- Silencez, sharlatano ! Parolez ad altra mulierachi, ma hike ni ne bezonas askoltar vua parolado.

SPOZINO di KAPULETO.- Tranquiligez vu, spozulo.

KAPULETO.- Ye la korpo di Deo, to omno perturbas mea raciono ! Dum la nokto e dum la jorno, matine e vespere, laboranta e dum repozo, sola ed akompanita, sempre mea intenco esis mariajigar elu, ma nun ke me trovis yuna kavaliere di

nobela familio, richa, bela e vertuoza... ta plorema stultino repulsas la fortune e dicas ke elu ne volas spozinigesar, ke elu ne povas amarar ilu, ke elu esas tro yuna e pluse elu suplikas pardono a me. Ho, me pardonos vu se vu repulsas la mariajo, ma de ta instanto mea hemo ne plus esos vua hemo. To ne esas joko. Jovdio ne esas desproxima; vu decidez, se vu esas mea filiino e do konsentas a la mariajo lore vu mariajigesos kun Paris, ma altrakaze suocidez, mendikez almono, mortez pro hungro sur la strado pro ke nek me nek mea familiani helpos ulamaniere vu. Me sempre satisfacas mea promisi.

KAPULETO ekiras ceneyo.

JULIETA.- Ka ne esas mizerikordio en la cielo por mea enorma chagreno ? Matro, kara matro, ne vu abandonez me ! Ajornez la mariajo, un monato pos nun, un semano... se lo ne esas posibla lore mea lito mariajala esos la familio-tombo ube eterne repozas la korpo di Teobaldo.

SPOZINO di KAPULETO.- Vu ne parolez a me, me ne respondizos vua parolado. Agez segunvole. Nulon plusa me dicas a vu.

La SPOZINO di KAPULETO ekiras ceneyo.

JULIETA.- Deo helpoz me ! Nutristino, quale me devas agar ? Mea spozo esas sur la tero, ma mea fido esas en la cielo. Quale mea fido povus tervenar se mea spozo unesme ne abandonas la tero e sendas ta fido a me de la cielo ? Konsolacez me, konsilez me. Ho, me esas desfelica ! Pro quo la cielo agas kontre me, kontre sendefensa inocento ? Quon vu opinionas ? Ka vu povus dicar ulo por konsolacar e felicigar me ?

NUTRISTINO.- Yes, Romeo exilesis, e me parias la mondo kontre nulo pri ke lu ne plus venos renkontrar vu, o forsan lu audacas venar renkontrar vu, ma sekrete. Do, meaopinie, esas preferinda por vu aceptar la mariajo kun la komto. Lu esas tante jentila kavaliero ! Kompare, Romeo esas sensignifika. Mem la okuli di la agli ne esas tam verda e vivaca kam olti di la komto Paris. La komto esas plu konvenanta spozulo kam la altra yuno. Vua unesma spozulo nek esas nek esos apud vu, do fakte lu ne plus existas por vu.

JULIETA.- Ma, kad esas vua kordio ta qua parolas a me ?

NUTRISTINO.- Ed anke mea anmo. Se me mentias venez malediko a me.

JULIETA.- Amen !

NUTRISTINO.- Quo ?

JULIETA.- Granda konsolaco ! Dicez a mea matro ke me departos a la celulo di Frato Lorenzo; me displezis e iracigis mea patro e me devas konfesar mea peki e pregar absolvo.

NUTRISTINO.- Nemediate me savigos lo da elu; vu agas racioneze.

NUTRISTINO departas ed ekiras ceneyo.

JULIETA.- Maledikita oldacho ! Perversa diablo ! Quala esas elua maxim granda peko ? Kad igar me mentiar o ka nun maledikar kun elua langacho ta qua plurafoye elu ipsa laudegis ? Forirez, mala konsilerino. Ne plus me atencos lua konsili. Nur mea konfesisto konsolacos e helpos me. Se lo ne esas posibla lore me ipsa devus finar mea vivo.

AKTO QUARESMA**CENO UNESMA***Celulo di FRATO LORENZO.*

FRATO LORENZO e PARIS esas sur ceneyo.

FRATO LORENZO.- Ka ye jovdio ? Balda dato !

PARIS.- Tala esas la volo di mea patro Kapuleto, e pro ke anke tala esas mea deziro me ne audacas haltar lu.

FRATO LORENZO.- E, ka vu ankore nulo savas pri la sentiementi a vu di lua filiino ? Meaopinione lo ne esas agar korekte.

PARIS.- Elu sencese ploras pro la morto di Teobaldo, yen pro quo elu ne havas tempo por la amoro. Se chagreno eniras domo, Venero ne plus ridas ibe. Ma elua enorma chagreno multe destranquiligas elua patro, do ilu maxim rapide preparas la mariajo por haltar elua torento ek lakrimi. Lo esas la unika kauzo di la hasto.

FRATO LORENZO.- (*Aparte a su*) Utinam me ne savus pro quo onu devas nekareeble lentigar ta hasto. Komto Paris, videz, Julieta venas a mea celulo.

JULIETA eniras la celulo di FRATO LORENZO.

PARIS.- Joyoza renkontro, siorino e spozino mea.

JULIETA.- Vua saluto esus valida se esus posibla nia mariajo.

PARIS.- Sendube lo esos posibla, ye jovdio.

JULIETA.- Nur esas posibla to quo esas posibla.

FRATO LORENZO.- Certa dicaajo.

PARIS.- Certe. Ka vu venis por konfesar vua peki a Frato Lorenzo ?

JULIETA.- Se me respondizas vua questiono lore me esus konfesanta a vu mea intenci.

PARIS.- Konfesez a lu vua amoro a me.

JULIETA.- Me konfesas a vu ke me amas Frato Lorenzo.

PARIS.- Anke vu konfesos a lu ke vu amoras me.

JULIETA.- Se lon me konfesas lore plu valoroza esus ta agnosko sekreta kam koram vu.

PARIS.- Desfelica yunino, vua lakrimi velkigas vua vizajo.

JULIETA.- La vinko di la lakrimi kontre mea vizajo ne esas granda, ante la velko mea vizajo esis poke valoroza.

PARIS.- To quon vu jus dicis esas plu ofensiva a vua vizajo kam vua plorado.

JULIETA.- La vereso ne esas ofenso, pluse me parolis pri me ipsa.

PARIS.- Ma vua vizajo, ta quan vu kalumnias, esas mea.

JULIETA.- Forsan me parolis tale pro ke mea vizajo ne plus esas mea. Frato Lorenzo, ka nun me povas konfesar mea peki o vu preferas vartar til la fino di la meso vesperala ?

FRATO LORENZO.- Kompatinda yunino, me nun esas pronta por askoltar vu. Komto Paris, voluntez departar, ni devas restar sola.

PARIS.- Nulakaze me volas trublar elua devoco religiala. Julieta, me vekos vu jovdie ante la sunolevo. Til ta instanto gardez ta santa kiso mea. Adio, Julieta.

PARIS ekiras ceneyo.

JULIETA.- Ho, voluntez klozar la pordo, Frato Lorenzo, e plorez kun me. Ne esas posibla la espero, nek konsolaco, nek remedio !

FRATO LORENZO.- Julieta, me bone savas quala esas vua angoro, lo desesperiskas me. Anke me savas ke jovdie la komto Paris spozinigos vu, e lo ne esas ajornebla.

JULIETA.- Frato Lorenzo, vu ne plus dicez a me to quon vu savas, ma quale evitar lo. Se vua prudenteso e granda savo ne sucesas evitar la mariajo, se vu ne povas helpar me, lore acpezet mea finala decido, ta poniardo esos la remedio. Deo unionis mea kordio ed olta di Romeo, vu unionis nia manui, e mea manuo nulakaze unionesos ad altra persono, mea fidela kordio ne havos altra mastro kam Romeo. Donez a me konsolaco e konsilo. Se vu ne helpas me lore ta fera poniardo esos remediilo por mea angoro, me preferas morto kam trahizo.

FRATO LORENZO.- Haltez vua manuo, Julieta ! Mikra espero brileskas. Ma ta espero esas danjeroza e violenta. Se vu preferas la morto kam mariajo kun la

komto Paris lore vua kurajo povas esar utila ne por vera morto ma por simulata morto, to sucesos evitar la mariajo. Se vu esas audaca lore me savigus da vu la remedio.

JULIETA.- Vice ta mariajo kun Paris me preferas precipitar me ek la fenestro di alta turmo, promenar adsur voyo trairita da furtisti e kriminanti, dormar apud venenoza serpenti e feroca ursi, o dormar en tombeyo an osti qui krakas dum la nokto e flava kranii od apud malodorifanta kadavro recenta... omnon me aceptas sen timo, por ne trahizar la fideleso a mea spozulo Romeo.

FRATO LORENZO.- Lore departez ed irez a vua domo. Simulez esar felica e dicez ke vu aceptas Paris kom spozo. Morge esos merkurdio, irez ye frua kloko a vua dormochambro, ma sen akompananti, vu devas esar sola en la dormochambro. Jacanta sur la lito vu drinkez la liquoro qua esas en ta boteleto. Nemediate tremiganta koldeso somnolanta trairos vua veini, cesos la pulsado di vua kordio e la eksufluro di vua boko. Vua korpo koldeskos, vua rozea labii e vangji chanjos lia koloro ad olta di pala cindro; vua palpebri parkovros vua okuli same kam morto parkovras la lumo; vua korpo esos tam kolda e rigida kam marmoro di tombo. Dum quaradek e du hori vua aspekto esos ta di kadavro, ma pos ta tempo vu vekos vu same kam onu vekas su pos tranquila dormo. Jovdie matine Paris iros a vua domo por vekar vu, ma vu esos mortinta. Lore, segun la kustumo di ta lando, vu vestizesos kun vua maxim bela galarobi ed en ne kovrita sarko vua familiani portos vua kadavro a la familiala mauzoleo di le Kapuleto. Dume per letro me savigos da Romeo ke lu devas venar a la tombeyo di Verona. Ibe lu e me esos apud vu ye la instanto ke vu vekos vu. En ta ipsa nokto Romeo e vu departos a Mantua. Tale onu evitos la mariajo e la deshono, se feminala timo ne sucesas deskurajigar vu.

JULIETA.- Donez a me la boteleto, vu ne plus parolez a me pri timo.

FRATO LORENZO.- Yen la boteleto. Nun vu departez. Kurajo e fortuna esez kun vu. Nemediate me sendas monakulo a Mantua ilqua portos letro a vua spozo Romeo.

JULIETA.- Spozo mea, donez a me forci; ta forci esos mea salvilo. Adio, mea kara patro.

AKTO QUARESMA

CENO DUESMA

Che le KAPULETO.

Eniras ceneyon KAPULETO, ilua SPOZINO, NUTRISTINO e SERVISTI.

KAPULETO.- (*A servistulo 1*) Invitez omna personi di qui nomi esas en ta listo (*la servistulo 1 departas*). E vu kontratez duadek habila koquisti.

SERVISTULO 2.- Sioro, nur ecelanta koquisti venos a vua domo, ante la kontrato me observos ka li sugas lia fingri.

KAPULETO.- Quo ? Ka lo ulamaniere demonstras lia habileso ?

SERVISTULO 2.- Sioro, nulakaze koquisti esas habila se lu ne sugas lua fingri, do ti qui ne agas tale ne venos a vua domo.

KAPULETO.- Vu departez nemediate, la tempo ne ecesas (*la servistulo 2 departas*). Ka mea filiino iris a la celulo di Frato Lorenzo por konfesar elua peki ?

NUTRISTINO.- Yes, certe yes.

KAPULETO.- Lo felicigas me; forsan ilu sucesos emendar la karaktero di ta ne gratitudema yunino.

JULIETA eniras ceneyo.

NUTRISTINO.- Yen elu, qua venas de la monakeyo kun gaya mieno.

KAPULETO.- Julieta, obstinema yunino, deube vu venas ?

JULIETA.- Me venas de la monakeyo; ibe me konfesis mea peki e me repentis desobediir vu. Pro impero da Frato Lorenzo me genuopozas avan vu ed inklinita a vua pedi me suplikas pardono. De ta instanto me solene promisas ne plus desobediar vu.

KAPULETO.- Nemediate savigez da la komto Paris omna eventaji ! Morge matine celebresos mariajo !

JULIETA.- Me vidis ta yuna kavaliro en la celulo di Frato Lorenzo, e me montris a lu mea amoro, kompreneble limitizita da la decanteso.

KAPULETO.- Quanta feliceso ! Ecelanta ! Staceskez, filiino, vu korekte agis. Nun me devas parolar kun la komto Paris. (*A servistulo*) Dicez a lu ke nemediate devas venar a mea hemo. Quante gratitudinda esas la agado di ta santa e veneracinda monakulo !

JULIETA.- Nutristino, venez kun me a mea chambro, me bezonas vua helpo por selektar la galavesto maxim konvenanta por la mariajo.

SPOZINO di KAPULETO.- Ne bezonesas agar haste, la mariajo celebresos ye jovdio.

KAPULETO.- Nutristino, akompanez mea filiino e helpez elu. (*A lua spozino*) Morge matine ni devas irar a la kirko sen tardeso.

JULIETA e NUTRISTINO ekiras ceneyo.

SPOZINO di KAPULETO.- Mankas provizuri e nokteskas.

KAPULETO.- Spozino, esez tranquila, me povas garantiar ke omno bone aranjesos, me ne dormos dum ta nokto. Vu irez apud Julieta e helpez vestizar elu. He, kad omna servisti departis ? Nu, me ipsa iros a la hemo di Paris por savigar da lu kun certeso ke morgo matine celebresos la mariajo. Quante felica pulsas mea kordio de ke mea nun obediema filiino venis de la monakeyo.

AKTO QUARESMA

CENO TRIESMA

Dormochambro di JULIETA.

Eniras ceneyon JULIETA e NUTRISTINO.

JULIETA.- Yes, ta vesto esas tre bela, ma... kara nutristino, me volas esar sola, sen akompananti, en mea chambro dum ta nokto. Me bezonas pie multe pregar a Deo por ke la cielo protektez me e lu esez mea guidero.

La SPOZINO di KAPULETO eniras la dormochambro di JULIETA.

SPOZINO di KAPULETO.- Ka vu bezonas mea helpo ?

JULIETA.- No, matro, ja selektesis la vesti maxim konvenanta por la mariajo. Me volus esar sola dum ta nokto, se lo ne despezas vu. Nutristino povas helpar vu dum la nokto pri la aranjami mariajala.

SPOZINO di KAPULETO.- Bona nokto, filiino. Kushez vu ye ne tarda kloko, vu bezonas repozar.

SIORINO KAPULETO e NUTRISTINO ekiras la dormochambro di JULIETA.

JULIETA.- Adio ! Nur Deo savas kande ni itere renkontros. Glaciiganta pavoro trairas mea veini e preske extingas mea vivo. Me advokos eli por ke akompanez e povez kurajigar men, nutristino... No, quale eli povus helpar me ? Me devas esar la unika aktoro sur ta ceneyo, me devas esar la unika aktoro di ta tragedio. Venez a mea manui, boteleto. E se ta likuro ne esas efikiva remedio... ka me devus mariajesar kun Paris morgo ? No, no, ta poniardo impedos takaze la mariajo. Ma ka ta likuro esas veneno qua mortigos me ? Ka Frato Lorenzo preparis la veneno por mortigar me e tale evitar mea duesma mariajo olqua deshonorizus lu pro ke lu ante mariajis me kun Romeo ? Vana timo, lu esas santa e pia monakulo. Kad esas posibla mea veko en la sarko ante la arivo di Romeo ? Hororo ! Lo tremigas mea korpo. Ka me povos respirar en la tombo, en la streta sarko ? Ma se me ne mortas pro asfixio, ka ta pavoriganta loko... olu esas familiala mauzoleo ube esas la osti di mea preavi, ube la recente enterigita kadavro sangoza di Teobaldo putreskas, ube en la nokto fantomi interruptas la silenco... Aye, mea Deo ! Ka ne esas posibla ke lor vekar me ante la instanto previdita, me foleskos pro la

repugnanta odoro e pro la fantomala kriado simila kam olta di mandragoro arachata qua foligas ti qui askoltas ta kriado ? Ka lore me povus perdar mea raciono e fole ludeskar kun la osti di mea preavi, kun la sepultotuko di Teobaldo, mem violente frapar mea fola kapo kun longa osto ? Ha ! Me kredas vidar la fantomo di Teobaldo qua kun desgainizita espado serchas lua ocidero Romeo. Haltez, Teobaldo ! Romeo, Romeo, me drinkas ta liquoro por vu.

JULIETA drinkas la liquoro e mortinta falas adsur lua lito.

AKTO QUARESMA

CENO QUARESMA

Che le KAPULETO.

La SPOZINO di KAPULETO e NUTRISTINO esas sur la ceneyo.

SPOZINO di KAPULETO.- Yen la klefi, serchez plusa spici.

NUTRISTINO.- Anke onu bezonas plusa dateli e quingi.

KAPULETO eniras ceneyo.

KAPULETO.- Omnu staceskez ed adavane, nulu restez senmova. Jus la hanulo klukis duesmafoye, la kloshi sonis por anunciar la prego matinala en la monakeyo, do esas tri kloki. Vu, Anjela, preparez sorgoze la dolcaji e kuki.

NUTRISTINO.- Ne plus vigilez, sioro Kapuleto, repozez, dormez sur vua lito til la jornesko; altrakaze vu probable maladeskos pro la fatigo.

KAPULETO.- Fi ! Dum plura nokti me vigilis e nulatempe lo maladigis me.

SPOZINO di KAPULETO.- Yes, en vua yuneso vu vigilis plu multe kam muso en graniero, ma nun esas me ta qua velas dum ke vu repozas.

La SPOZINO di KAPULETO e NUTRISTINO ekiras ceneyo.

KAPULETO.- Quanta jaluzeso !

Plura SERVISTI, qui portas ligno e korbi, eniras ceneyo.

KAPULETO.- He, quon vi portas ?

SERVISTULO 1.- To quon koquisto demandis, sioro.

KAPULETO.- Irez do haste a la koqueyo. (A servistulo 2) He, vu ! Onu bezonas plusa ligno sika en la koqueyo, questionez a Petro ube trovar plusa ligno.

SERVISTULO 2.- Sioro, me ne bezonas jenar Petro, mea kapo esas tam harda kam ligno, do me facile trovos la sika ligno sen helpo.

KAPULETO.- Bone dicita. Tre jokema esas ta kerlo. De hodie vua surnomo esos "ligna kapo".

La SERVISTULI ekiras ceneyo.

KAPULETO.- Ye la nomo di Deo, jorneskas ! Balde la komto Paris venos kun la muzikisti, lon lu promisis a me. He, lu ja esas hike ! Spozino mea e nutristino, venez haste ! (*Muziko sonas*). (*A Nutristino*) Nemediate vekez e vestizez Julieta dum ke me parolas kun Paris. Agez kun hasto, la fiancitulo ja esas che me. Adavane.

AKTO QUARESMA

CENO KINESMA

Dormochambro di JULIETA. Elu jacas sur la lito.

SPOZINO di KAPULETO e NUTRISTINO eniras ceneyo.

NUTRISTINO.- Siorino, siorino ! Julieta ! Quante profunde lu dormas ! He, blanka kolombo ! He, ka vu ne vekas vu ? Julieta ! Dormema ! Me esas la nutristino, he, mea rejino, tenera kordio, vekez vu ! Ka vu ne vekas vu ? Bona decido, morge nokte vu ne povos dormar... la komto Paris sendube ne lasos vu dormar... Deo pardonez me ! Deo laudegesez ! Ma nekareeble me devas vekar elu o ipsa komto Paris venos vekar elu. Kad ankore vu ne vekas vu ? Siorino, siorino ! Julieta ! (*Elu tiras kurteno*) Ho, vu ja esas vestizita, ma ka vu pose kushis vu sur la lito por dormar ? Julieta ! Aye, aye ! Sokursez me, sokursez me ! Elu esas mortinta ! Julieta esas mortinta ! Aye ! Fatala dio ! Maledikita dio ! Me esvaneskas, liquoro ! Sioro, siorino, venez, venez ! Aye !

SPOZINO di KAPULETO eniras la dormochambro di JULIETA.

SPOZINO di KAPULETO.- Pro quo ta skandalo ? Quo eventas ?

NUTRISTINO.- Aye, desfortunoza dio !

SPOZINO di KAPULETO.- Ma, quo eventas hike ?

NUTRISTINO.- Ho, videz, videz ! Funesta dio !

SPOZINO di KAPULETO.- Aye, aye, aye ! Mea filiino, mea vivo ! Rivivez, desklozez vua okuli od anke me ipsa mortos kun vu. Sokursez ni, sokurso !

KAPULETO eniras la dormochambro.

KAPULETO.- Ye la nomo di Deo, vekez nemediate Julieta, elua fancitulo vartas nepaciente !

NUTRISTINO.- Elu esas mortinta ! Mortinta ! funesta dio !

SPOZINO di KAPULETO.- Aye ! Elu esas mortinta ! Lasez me vidar elu ! Ho, mea Deo !

KAPULETO.- Quo ? Ka lo esas posibla ? Elua korpo esas kolda, lua kordio ne plus pulsas, lua brakii e gambi esas rigida ! La vivo abandonis elu, la labii, elua labii ne plus esas rozea. Prematura morto parkovras elua jacanta korpo same kam glaciiganta pruino parkovras la maxim mola floro di prato. Maledikita vetero !

NUTRISTINO.- Maledikita dio !

SPOZINO di KAPULETO.- Tempo di chagreno e trauro !

KAPULETO.- La morto, qua furtis elua vivo, anke furtas mea forci por parolar.

Eniras ceneyon FRATO LORENZO, KOMTO PARIS e la MUZIKISTI.

FRATO LORENZO.- Ka la fancitino esas pronta por departar a la kirko ?

KAPULETO.- Pronta por irar adibe, ma lu ne retrovenos. En la nokto ante la mariajo, Paris, filio mea, venis la morto por furtar la vivo di vua spozino. Elu esis floro, ma nun ta floro jacas velkigita da la morto. Ho, mea bofiliulo e mea unika heredanto esas tombo, la morto esas la spozulo di mea filiino. Me mortos e la morto heredos omno, mea vivo e omna mea posedaji.

PARIS.- Kun nepacienteso me vartis la jornesko, ma quon olu donas a me ? Funesta ceno !

SPOZINO di KAPULETO.- Maledikita, funesta, desfelica ed odiinda dio ! La morto forigas mea unika filiino ! Mea filiino ! Elu esis mea joyo e mea vivo, e la morto arachas elua vivo !

NUTRISTINO.- Aye ! Trista dio ! La dio maxim desfortunoza di mea vivo ! Chagreno ! Funesta dio !

PARIS.- La morto mokas me, insultas me ! Nigra morto, vu esas mea divorco, mea fino ! Me vinkesis da la kruela morto qua ruinas mea vivo ! Ho, amoro mea ! Vivo ! Ne vivo, ma amoro en la morto !

KAPULETO.- E me, desprizita, insultita, frapita... mortinta ! Tempo por la angoro. Pro quo vu venis por destruktar nia feliceso ? Aye, filiino mea ! Morteza mea anno e ne mea filiino ! Vu jacas mortinta, mea filiino, aye, kun elu enterigesos mea feliceso.

FRATO LORENZO.- Ye la nomo di Deo, vi ne plus parolez ! Plendo ne remedias la chagreno. La cielo proprietis parto di la vivo di vua filiino e vu proprietis la cetera

parto. Nun esas la cielo la unika proprietanto di lua vivo. Vu ne povas salvar vua parto de la morto, ma la parto di la cielo vivas eterne. Nun elu esas en la maxim alta loko, elu atingis la glorio eterna, e lo ne devus tristigar vu ma felicigar la kordio di ti qui amis elu. Ka vu ne amas vua filiino same kam elu amesas da Deo ? la maxim bona spozino ne esas ta qua mortas en elua oldeso ma ta qua mortas yuna, recente mariajita. Nun vi omna sikigez la lakrimi e parkovrez ta bela korpo jacanta kun rosmarino, segun nia kustumo, e portez elu a la kirko vestizita kun elua maxim bela galavesto e maxim brilanta ornili. La naturo imperas a ni plorar, ma la raciono mokas la naturo.

KAPULETO.- Ni preparis festo mariajala, ma nun ni devas preparar funerala ceremonio. La muziko por la festo chanjesos a muziko por funero, la festino chanjesos a traurla dejuno, la joyoza kansoni chanjesos a chagrenoza jemado, la mariajala flori parkovros elua sarko; omno chanjesos ad olua kontreajo.

FRATO LORENZO.- Omnu ekirez la chambro. Onu devas aranjat la funero, omnu esez pronta por akompanar la mortinta belino a lua tombo. Yen puniso da la cielo pro ula peko via, ne plus iracigez la cielo ma obediez olua suprega volo.

Ekiras ceneyon le KAPULETO, PARIS e FRATO LORENZO. Restas sur la ceneyo la MUZIKISTI e NUTRISTINO, elqua lansas rosmarino sur la kadavro.

MUZIKISTO 1.- Ni gardez nia instrumenti e departez.

NUTRISTINO.- Yes, gardez oli e departez, amiki, la chagreno regnas ta hemo.

NUTRISTINO ekiras ceneyo.

MUZIKISTO 1.- Sendube chagreno, e ne feliceso, eniris ta hemo.

PETRO eniras ceneyo.

PETRO.- Muzikisti, muzikisti ! Pleez "La paco di la anno", "La paco di la anno". Se vi volas ke me duros esar vivanta lore pleez "La paco di la anno".

MUZIKISTO 1.- Ma pro quo "La paco di la anno" ?

PETRO.- Ha, muzikisti, pro ke en mea anno sempre sonas "Trista anno". Konsolacez me kun plendo-kansono.

MUZIKISTO 1.- Nula plendo-kansono. Olta ne esas tempo por kansoni.

PETRO.- Do, ka nula kansono ?

MUZIKISTO 1.- Nula.

PETRO.- Nu, me donos ulo a vi.

MUZIKISTO 1.- Quon vu donos a ni ?

PETRO.- Nula pekunio nam me esas povra servistulo, ma me donos a vi ulo sentebla.

MUZIKISTO 1.- E me donos a vu noti ed akordi.

PETRO.- Lore mea poniardo razos vua kapo, ta esas mea noto.

MUZIKISTO 1.- Stranja noto da vua instrumento.

MUZIKISTO 2.- Gainizez ta poniardo ed esez espritoza.

PETRO.- Kun mea esprito ed inteligenteso, plu akuta kam pinto di poniardo, me vinkos vu. Respondizez ta questiono:

"Kande chagreno opresas pektoro
ed anmo sufras afliktita
la muziko, arjenta sono..."

Pro quo "arjenta" ? Pro quo la muziko esas "arjenta sono" ? Quon vu opinionas, Simono Tripo-Kordo ?

MUZIKISTO 1.- Komprenoble pro ke la sono di instrumenti ek arjento esas dolca.

PETRO.- Bona respondo, Quon vu opinionas, Hugo Violino ?

MUZIKISTO 2.- Kad "arjenta sono" pro ke tala esas la sono di kliktanta monetopeci ek arjento, olquin onu uzas por pagar la muzikisti ?

PETRO.- Anke bona respondo. E vu, quon vu opinionas, Jovano di la Koro.

MUZIKISTO 3.- Certe me ne savas quon me povas dicar.

PETRO.- Pardonez me pro la questiono. Me savigos da vi pro quo onu dicas "arjenta sono". Lon onu dicas pro ke duesmaranga muzikisti nulatempe pagesas kun ora monetopeci ma kun arjenta monetopeci.

Kantanta PETRO ekiras ceneyo.

MUZIKISTO 1.- Kerlacho !

MUZIKISTO 2.- Lu enirez la inferno ! Ni vartez la paso di la sarko ed akompananti e pos la dejuno ni departez.

AKTO KINESMA

CENO UNESMA

Strado di Mantua.

ROMEO e BALTASAR esas sur la ceneyo.

ROMEO.- Se me povas fidar a dolca ed agreabla sonjo lore balde venos a me granda feliceso. La reĵo di mea pectoro gaye pulsas sur lua sideyo, e hodie stranja vigoro elevas mea korpo de la sulo kun joyoza pensaji. Me sonjis ke mea spozino venis a me ma trovis me mortinta. Lo esas stranja sonjo nam en olu mortinto pensas. Elua kisi rivivigis e vekis ne me ipsa ma autentika imperiestro. Quante dolca devas esar la amoro se nur sonjar pri olu ja tante felicigas me !

BALTASAR, servistulo di ROMEO, eniras ceneyo.

ROMEO.- Novaji de Verona ! Quo, Baltasar ? Ka vu portas letro da Frato Lorenzo por me ? Quale standas mea spozino ? E mea patro, quale lu standas ? Quale standas Julieta ? Duesmafoye me questionas vu pri la stando di mea spozino pro ke se elu bone standas lore anke tala esas mea stando.

BALTASAR.- Lore nula maligneso eventos a vu pro ke elua korpo jacas en la mauzoleo di le Kapuleto ed elua anmo nemortiva habitas la cielo kun la anjeli. Me ipsa vidis elua mortinta korpo en la tombo, e sen tardeso me departis kavalke e venis por savigar da vu ta desfelica novajo. Pardonez me por esar la portisto di ta funesta novajo, ma vu ipsa komisis a me savigar da vu omna novaji.

ROMEO.- Ka vere elu esas mortinta ? Kruela cielo, me defias vua povo ! Vu ja savas ube esas mea loĵejo, portez adibe paperofolii ed inko. E lokacez kavalo, hodie nokte me departos a Verona.

BALTASAR.- Kalmigez vu, me pregas ! Vua paleso e nervozeso auguras futura desfortuno.

ROMEO.- Fi, vu eroras pri to. Lasez me sola e serchez to quon me komisis. Ka vu ne portas ula letro da frato Lorenzo por me ?

BALTASAR.- Nula letro, mea sioro.

ROMEO.- Lo ne plus importas. Departez e lokacez la kavalo. Balde me itere renkontros vu.

BALTASAR ekiras ceneyo.

ROMEO.- Nu, mea kara Julieta, hodie nokte anke me jacos apud vu. Ma quale ? Ho, maligneso, quante rapide vu eniras la anmo di desesperito ! Nun me memoras ke apoteko ne esas desproxima. Ye ula dii ante nun me vidis la apotekisto, viro kun piloza brovi e ragizita vesti. Lu rekoltis medicinala planti. La hungro tenuigis lua korpo ad ostaro. De la tekto di lua apoteko pendis tortugo, krokodilo plenigita kun sika palio e plura peli di enorma fishi; sur la tabuli di etajero esis plura vakua buxi, anke vakua boteli verda, flakoni, fiali, anciena semini, kordeto-bobini... lor vidir ta mizero me pensis ke se en Mantua ulu bezonas komprar veneno lore ta povra viro sendube vendus olu, malgre ke segun la legi di ta urbo, ta qua vendas veneno kondamnesas ye morto-puniso. Nun me savas ke ta pensaji mea ne esis vana ma auguro. Lu devas vendar a me veneno.

Se me bone memoras ta esas la apoteko, ma la pordo esas klozita pro ke hodie esas festo-dio. He ! Apotekisto !

APOTEKISTO aparas trans la pordo, olquan lu desklozas.

APOTEKISTO.- Qua esas klamanta ?

ROMEO.- Venez apud me ed askoltez mea parolado. Vua povreso esas evidenta. Po ta quaradek ora monetopeci me kompras a vu boteleto kontenanta la maxim potenta veneno, kapabla extingar la vivo kun la sama rapideso kam olta di kuglo qua ekiras la boko di kanono lor explozo di la pulvero.

APOTEKISTO.- Me havas tala veneni mortigiva, ma lego di Mantua kondamnas ye mortopuniso la veneno-vendisti.

ROMEO.- Ma ka vu timas la morto ? Vu, extreme povra viro, timas la morto ? Vua hungro e mizero esas videbla. Nek la mondo nek la legi esas vua amiki; kad existas lego kapabla richigar vu ? Se vu volas ne plus esar povra lore desobediez la lego ed acpeztez mea pekunio.

APOTEKISTO.- Esas mea povreso ta qua acpeztas vua pekunio, ne mea volo.

ROMEO.- Me pagas a vua povreso, ne a vua volo.

APOTEKISTO.- Dissolvez ta veneno en irga liquido e pose drinkez olu. Nemediate vu mortos mem se vu havas la sama forco kam duadek giganti.

ROMEO.- Yen la ora monetopeci po la veneno. La pekunio esas la maxim mortigiva veneno di nia mondo, do fakte ta qua vendas veneno esas me e ne vu. Adio, komprez nutrivi e nova vesti.

APOTEKISTO ekiras ceneyo.

ROMEO.- To quon me portas a la tomo di Julieta ne esas veneno ma drinkajo konsolaciva.

AKTO KINESMA

CENO DUESMA

Celulo di FRATO LORENZO.

FRATO JOVANO eniras la celulo di FRATO LORENZO.

FRATO JOVANO.- He, frato Franciskano, santa viro !

FRATO LORENZO.- Sendube ta esas la voco di frato Jovano, ilqua venas de

Mantua. Me vun bonvenas. Quon dicas Romeo ? Ka vu portas letro da lu por me ?

FRATO JOVANO.- Me serchis monakulo Franciskana qua devus esar mea akompananto en la vojajo a Mantua. Ta monakulon me trovis, ilu flegis maladi en la urbo. La jendarmi vidis ni lor ekirar hemo di malado, e pro ke li suspektis ke la maladeso esis bubon-pesto e ke forsan ni kontagiesis, li siglis la pordi e do interdiktis ni ekirar la domo di la malado. Yen pro quo la vojajo a Mantua ne realigesis.

FRATO LORENZO.- Do, qua portis mea letro a Romeo ?

FRATO JOVANO.- Nulu, yen la letro. E pro timo a la pesto nulu volis helpar me e retrodonar la letro a vu, omni timis kontagiesar.

FRATO LORENZO.- Ho, desfortuno ! Ye la vivo di santa Francisko ! Ta letro ne esis signifika ma tre importanta. Tarda arivo di ta letro a la sendario povas esar funesta. Uf ! Frato Jovano, serchez levero e portez olu a mea celulo.

FRATO JOVANO.- Sen tardeso, frato mea.

FRATO JOVANO ekiras ceneyo.

FRATO LORENZO.- Me devas irar sola a la tombeyo. Ye tri hori pos nun la belega Julieta vekeskos su. Elu maledikos me pro ke Romeo ne informesis pri nia projekti. Me itere sendos letro a Mantua e dume la yunino vartos en mea celulo la arivo di Romeo. Ha ! Vivanta kadavro en tombo di mortinti !

AKTO KINESMA

CENO TRIESMA

Tombeyo; en olu esas la mauzoleo familiala di le KAPULETO.

Eniras ceneyon PARIS e lua PAJO, qua portas torchi e flori.

PARIS.- Pajo, donez a me torcho e forirez. No, extingez olua lumo, me ne volas esar videbla. Irez apud ta saliko e kun vua orelo an la sulo, kavigita da tombi, vu askoltez irga bruiso. Se vu askoltas pazi-sono lore per siflo savigez lo da me. Nun donez a me la flori e nemediate obediez mea imperi.

PAJO.- *(Dicas a su)* Me obedios lua imperi, ma restar sola en ta tombeyo tre multe terorigas me.

PAJO departas ed ekiras ceneyo.

PARIS.- Dolca floro printempala, la maxim bela floro kreita da Deo, kun flori me parkovras vua tombo, lito mariajala di qua doselo esas polvo e marmoro. Belega

Julieta, qua nun habitas la cielo kun la kori di anjeli, acpez ta ofrajo mea. Dum ke vu esis vivanta mea kordio esis vua, nun ke vu esas mortinta me nur povas ornar vua tombo.

PAJO siflas.

PARIS.- Pajo siflas, ulu venas. Qua desnobla persono audacas interruptar mea pia rituo funerala ? E pluse lu venas kun acendita torcho ! Ho, nigra nokto, esez por me celanta kovrilo !

PARIS celas su. ROMEO e BALTASAR eniras ceneyo.

ROMEO.- Donez a me la spado e la fera levero. Yen ta letro, gardez olu. Akurate ye la jornesko donez olu a Frato Lorenzo. Donez a me la torcho. Ye vua vivo me imperas a vu forirar. E nulakaze vu devas interruptar mea agado malgre to quon vua okuli povas vidar e vua oreli povas askoltar. Me eniras la tombo di mea spozino por kontemplar lastafoye elua vizajo ma precipue por rekuperar de elua mortinta fingro ringon mariajala tre valoroza, ringo quan me uzos por importanta afero. Do forirez, ma se la kuriozeso igas vu retrovenar e spionar me por savar quon pluse me intencas agar, me juras ye la santa cielo ke me distranchos vua korpo kun mea espado e dissemos vua restaji sur la sulo di la tombeyo. Mea projeto realigenda esas plu sovaja e feroica kam hungranta tigri.

BALTASAR.- Sioro, me nulakaze intencas jenar vu, do me nemediate departas.

ROMEO.- Lo demonstras vua amikeso a me. Prenez la letro, ed esez felica. Adio, kara amiko.

BALTASAR.- (Dicis a su) Ma me ne foriros, de celeyo me observos lua agado pro ke me suspektas lua intenco.

ROMEO.- Abomininda sino di la morto, vu devoris la maxim delikata manjajo di la tero; me desklozas vua putrita mandibuli ed oblige me plenigos vua stomako kun plusa manjajo.

ROMEO desklozas la tombo di JULIETA.

PARIS.- Yen la superba Montesko-familiano exilita, ta qua ocidis la kuzo di mea amorantino, e la chagreno pro ta morto fine mortigis elu. Sendube ilua intenco esas profanacar la kadavri, ma mea espado esos haltigilo por tala intenco infama. (Lu desgainizas lua espado) Haltez vua despia agado, desnobla Montesko-familiano ! Ka venjo pos la morto ? Maledikita infamo, me arestas vu ! Venez kun me, vu devas mortar.

ROMEO.- Yes, me venis por mortar. Nobela yunulo, vu ne provokez desesperito a kombato, forirez e ne plus jenez me. Vu ne obliviez ti qui nun esas mortinti, do vu ne riskez vua vivo. Ye la nomo di Deo, voluntez ne plus iracigar me, vu ne adjuntez un plusa peko a mea anmo. Forirez ! Ye Deo, me amas vu plu multe kam vu supozas. Me venis a ta tombeyo por luktar kontre me ipsa, ne kontre vu.

Fugez de me e forirez se vu volas salvar vua vivo, e gratitidez ta pia konsilo da folo desesperita.

PARIS.- Desnobla exilito ! Vana esas vua parolado, me desprizas olu. Kriminanto, me arestas vu !

ROMEO.- Ha, vu duras provokar me a kombato, do vu mortez...

ROMEO e PARIS espado-kombateskas.

PAJO.- Deo di la cielo ! Li esas kombatanta ! Me advokos la jendarmi.

PAJO ekiras ceneyo. Espado-vundita PARIS falas a la sulo.

PARIS.- Ho ! Vu mortigis me ! Se vu esas kompatema desklozez la tombo di Julieta e pozez mea kadavro apud olta di elu.

PARIS mortas.

ROMEO.- Lon me promisas a vu. Qua esas lu ? Lua vizajo... Lu esas familiano di Merkutio, la komto Paris ! Nun me memoras, ma ne kun klareso, ke servistulo mea dicis ke Julieta e Paris mariajigesos. Ka lo esas reala memorajo o nur sonjo ? Forsan lon me imaginis lor audir parolar pri Julieta. Ha, donez a me vua manuo; nia nomi esas gliptita sur pagino di la libro di la destino. Me enterigos vu en rejala tombo. Ka tombo ? No, salono plena de lumo, kompatinda yunulo. Hike dormas la jacanta kadavro di Julieta di qua beleso transformas la mauzoleo a lumoza e luxoza domego. Morto, jacez enterigita da mortinto (*Lu pozas la kadavro di PARIS en la tombo*). Plurafoye la mortonti esas felica, to esas lia lasta lumo. Ka to esas mea lasta lumo ? Amoro mea, spozino mea, la morto furtis la nektaro di vua labii, ma ne sucesis vinkar vua beleso. Ankore vua labii e vangis esas rozea, la morto ankore ne hisis lua pala flago odiinda. Teobaldo, ka vu esas en vua sangoza sepulto-tuko ? La sama manuo qua mortigis ilu anke mortigos lua enemiko. Pardonez me, kuzo mea ! Ha, kara Julieta, pro quo vu duras esar tante bela ? Ka la senkorpa morto divenis amoroza a vu e ta hororoza monstro gardas vua korpo ne koruptita kom amorantino en ta obskura loko ? Ma me impedos lo, me jacos apud vu eterne, por nulatempe ekirar ta palaco di la obskureso. Ni dormos kune e nia unika servisti esos ta blanka vermi. Hike reposos mea korpo, ja liberigita de la influo di la astri. Okuli, regardez lastafoye ! Esez por vu, Julieta, la lasta regardo di mea okuli, la lasta embraco di mea brakii, la lasta kiso di mea labii. Esez ta kiso pakto perpetua kun la venonta morto. Venez temeranta pilotisto, mea navo esas fatigata pro la sencesa lukto kontre la mar-ondi, guidez do la navo kontre la rokaji destruktiva ! Me tostas por vu, Julieta, mea amoro ! (*Lu drinkas la veneno*) Ha, sincera apotekisto, vua veneno agas kun rapideso ! Kun ta kiso me... mortas.

Mortinta ROMEO falas a la sulo. FRATO LORENZO eniras la tombeyo.

FRATO LORENZO.- Ye santa Francisko ! Mea pedi shokas kontre omna tombi. Qua esas hike ?

BALTASAR.- Amiko qua tre bone konocas vu.

FRATO LORENZO.- Deo benedikez vu ! Dicz a me, kara amiko, pro quo torcho vane lumizas kranii e vermi en la mauzoleo familiala di le Kapuleto ?

BALTASAR.- Ibe esas mea mastro, quan vu multe amas.

FRATO LORENZO.- Qua ?

BALTASAR.- Romeo.

FRATO LORENZO.- E dum quanta tempo lu esas ibe ?

BALTASAR.- Cirkum dum mihoro.

FRATO LORENZO.- Venez kun me a la mauzoleo.

BALTASAR.- Sioro, me ne audacas irar adibe, Romeo imperis a me forirar e minacis a me ye morto se me audacas desobediar lua impero e retroirar a la mauzoleo.

FRATO LORENZO.- Lore me iros adibe sola. Deo mea ! Me timas tragedio.

BALTASAR.- Dum ke me dormis dop ta arbusti me sonjis ke Romeo luktis kun viro qua mortigesis da mea mastro.

FRATO LORENZO.- Romeo ! Aye ! Pro quo sango makulizas la petra solio di ta mauzoleo ? Pro quo esas sur la sulo ta du espadi anke sango-makulizita ? Ube esas lia mastri ? (*Lu eniras la mauzoleo*) Romeo ! Ho, lu esas tam pala kam ipsa morto ! E... Paris imbibita da sango ! Trista e fatala desfortuno !

JULIETA vekeskas su.

JULIETA.- Ho, Frato Lorenzo ! Ube esas mea spozulo ? Me konstatas ke me esas en la tomo segun nia projeto, me bone memoras lo. Ube esas Romeo, mea spozo ?

FRATO LORENZO.- Me audas bruiso. Ekirez ta loko di morto e di obligita dormo. La suprega volo di Deo modifikis nia projeto. Venez kun me. Vua spozo jacas mortinta apud vu, ed anke Paris jacas mortinta. Venez kun me a monakeyo. Dicz nulo plusa, adhike venas jendarmi. Ni departez, Julieta, me ne audacas restar hike dum plusa tempo.

FRATO LORENZO departas ed ekiras ceneyo.

JULIETA.- Vu departez, me restos hike. Ho, spozo mea ! Ma, quo esas to ? Boteleto an lua manuo; lu mortigis su kun veneno. Ma, egoista spozo ! Vu drinkis omna kontenajo venenoza di ta boteleto, en olu restas nula guto mem mikra por helpar a me renkontrar vu en la cielo. Me kisas lua labii forsan ankore kelke

imbibita da la veneno, e tale me anke mortos. (*Julieta kisas lua mortinta spozo*)
Vua labii ankore esas varma !

JENDARMO 1.- (*Exter la ceneyo*) Ube li esas ? Guidez me.

JULIETA.- Me audas la sono di pazi, do me devas agar haste. (*Elu prenas la poniardo di Romeo*) Fortunoza poniardo, me gainizos vu en mea kordio. Oxidizez vu en mea korpo e lasez a me mortar.

JULIETA stekas la poniardo en lua kordio e mortinta falas adsur la kadavro di ROMEO. PAJO di PARIS e JENDARMI arivas a la mauzoleo di le KAPULETO.

PAJO.- Ta esas la mauzoleo, ube torcho lumifas.

JENDARMO 1.- La sulo esas sango-makulizita; trairez la tombeyo ed arestez omna personi prezenta. (*Ula jendarmi departas*) Hororoza spektajo ! Yen la komto Paris mortinta, la ankore varma korpo di Julieta esas sangifanta malgre ke ni enterigis elua kadavro ye du dii ante nun. Ho, savigez omna eventajo da la Princo Skala, informez le Kapuleto, vekigez le Montesko ! (*Ula jendarmi departas*) Ni vidas la ceneyo ube eventis la tragedio, ma ni ne vidas la kauzo di la desfortunoza e fatala eventajo.

JENDARMI eniras kun BALTASAR la mauzoleo.

JENDARMO 2.- Yen la servistulo di Romeo, ni arestis lu en la tombeyo.

JENDARMO 1.- Surveyez la arestito til la arivo di la Princo.

Eniras la mauzoleon JENDARMO kun FRATO LORENZO.

JENDARMO 3.- Yen tremanta monakulo qua ploras e sospiras. Lu portis ta levero. Ni arestis lu kande lu ekiris la tombeyo.

JENDARMO 1.- Grava suspekto ! Anke surveyez la monakulo.

Eniras ceneyon PRINCO SKALA e skorto.

PRINCO SKALA.- Quo eventis por vekigar me ye tante frua kloko ? Ka desfortunoza eventajo ?

KAPULETO, lua SPOZINO ed akompananti eniras ceneyo.

KAPULETO.- Quo eventis ? Omni esas klamanta sur la stradi !

SPOZINO di KAPULETO.- Uli klamas "Romeo !"; altri klamas "Julieta !"; altri klamas "Paris !"; ed omna klamanti venas a la mauzoleo.

PRINCO SKALA.- Ma, pro quo eventas to omno ?

JENDARMO 1.- Princo Skala, yen la jacanta kadavro di la ocidita komto Paris, Romeo anke jacas sen lua vivo; e Julieta, di qua kadavro enterigesis ye du dii ante nun, anke jacas ma recente mortinta; ankore ne desaparitis la varmeso di lua korpo.

PRINCO SKALA.- Inquestez quale eventis ta desfortunoza krimini !

JENDARMO 1.- Yen monakulo e servistulo di Romeo. Li portis levero e spadi apta por desklozar la tombi di la mortinti.

KAPULETO.- Santa cielo ! Spozino mea, videz la kadavro sangifanta di nia filiino. La poniardo eroris, olu devus stekesir en la dorso di ta Montesko-ano, ma nulakaze gainizesir en la pektoro di nia filiino.

SPOZINO di KAPULETO.- Deo mea ! Me ja askoltas la sono di la kloshi olqua esas invito a la tombo por mea evoza vivo.

MONTESKO ed akompananti eniras ceneyo.

PRINCO SKALA.- Venez apud me, Montesko, ye tre frua kloko vu venas, ma ye plu frua kloko vua seniora filiulo mortis.

MONTESKO.- Ho, Princo Skala, hiere nokte mortis mea spozino. Mortigis elun la chagreno pro la exilo di Romeo. Kad esas posibla plusa fatalaji por mea oldeso ?

PRINCO SKALA.- Vu ipsa povas vidar oli.

MONTESKO.- Ho, filiulo despolita ! Pro quo vu audacis enirar la tombo ante vua patro ?

PRINCO SKALA.- Retenez vua lamenti til ke omno esez klara, til ke ni povas konocar la origino di ta desfortunaji. Lore me ipsa konsolacos vu e mem me esos vua akompananto til la morto, se lo bezonesas. Dume la patienteso vinkez la desfortuno e la chagreno. Proximigez a me ta arestiti.

FRATO LORENZO.- Me esas la maxim humila e samatempe la maxim respektinda persono pro mea sacerdoteso, ma anke la maxim suspektinda di ta hororoza krimini; la kloko e la loko esas mea akuzeri. Yen pro quo mea intenco esas akuzar e justifikar me, kondamnar ed absolvar me.

PRINCO SKALA.- Lore savigez da ni omno to quon vu savas pri ta eventaji.

FRATO LORENZO.- Koncize me savigos da vi omno; pro mea restanta kurta vivo ne esas posibla longa naracado. La jacanta Romeo esis la spozulo di la anke jacanta Julieta, ed elu esis ilua fidela spozino; me ipsa sekrete mariajis li ye la sama dio di la morto di Teobaldo. Pro ta morto exilesis la spozulo e ta exilo esis la kauzo de la chagreno di Julieta. Vu, Kapuleto, por forigar la chagreno de la kordio di Julieta, aranjis mariajo kun komto Paris, ed oblige vu volis mariajigar elu kun Paris. Lore elu venis a mea celulo, e tote desesperita pregis remedio por evitar ta duesma mariajo, altrakaze elu juris a me suocidar mem en mea celulo.

Pro mea savo ciencala me donis a lu narkotajo preparita da me olqua igas a la drinkanto havar la sama aspekto kam mortinto dum limitizita tempo. Anke me sendis letro a Romeo por savigar da lu ke ye la veko-kloko di Julieta lu devus esas apud elu en la mauzoleo familiala. Desfortunoze ta qua devus portar la letro a Romeo, Frato Jovano, ne povis donar la letro a Romeo pro ke ne povis ekirar Verona, do retrodonis olu a me ye la noktesko. Lore me venis sola a la mauzoleo por esar apud elu ye la veko-kloko e pose akompanar elu a mea celulo qua esus celeyo por elu til la arivo di Romeo. Me arivis ad elua tombo ante elua veko, ma surprizante me deskovris ibe la jacanta kadavri di la nobela Paris e di la fidela Romeo. Kande elu vekis su me pregis ye Deo ad elu ke akompanez me e respektet la suprega volo di Deo, ma elu ne departis kun me e, segun ni nun savas, decidis tote desesperita suocidar. Yen to quon me savas. Pri la mariajo nutristino asistis olu. Se me ulamaniere deliktis lore me aceptas sakrifikar mea vivo da la lego, malgre ke lo ne tre multa tempo proximigos mea neevitebla morto.

PRINCO SKALA.- Por ni vu sempre esis veneracinda viro. Nun parolez la servistulo di Romeo.

BALTASAR.- Me savigis da mea sioro la morto di Julieta, e maxim rapide de Mantua lu venis adhike, a ta mauzoleo. Lu imperis a me donar sen tardeso ta letro a lua patro, e lor enirir la mauzoleo lu imperis a me, sub minaco di morto, forirar e lasar lu sola.

PRINCO SKALA.- Donez a me la letro, me lektos olu. Ube esas la pajo di la komto, ta qua advokis la jendarmi ? Vu, pajo, pro quo Paris esis en la tombeyo ?

PAJO.- Mea sioro volis parkovrar kun flori la tombo di Julieta. Lu imperis a me restar celita ye fora loko. Balde venis kavaliere portanta torcho qua intencis enirar la mauzoleo, ma mea sioro por impedar lo desgainizis lua espado ed atakis lu. Lore me fugis por avertar la jendarmi.

PRINCO SKALA.- Ta letro certigas to quon ta benedikita monakulo dicis a ni. En la letro Romeo parolas pri lua amoro a Julieta e pri lua morto; lu dicas ke lu kompris veneno ad apotekisto en Mantua e ke lu volis mortar e reposer eterne kun Julieta. Kapuleto, Montesko, yen la malediko di Deo qua venas por punisar vi pro la odio inter via familii; la cielo ne toleras la joyo inter vi, e me, pro tolerir via duranta deskonkordo, perdas du familiani. Ni omna punisesas da Deo.

KAPULETO.- Montesko, frato mea, ni juntez nia manui, lo esez la doto di mea filiino, me ne povas demandar pluso.

MONTESKO.- Ma me povas donar pluso, me erektos ora statuo di Julieta e dum ke la nomo di ta urbo esez Verona, ne existos altra statuo plu estiminda kam olta di la belega e fidela Julieta.

KAPULETO.- Ed apud ta statuo me erektos altra ek oro di Romeo. Li esas kompatinda viktimi da odio inter du familii !

PRINCO SKALA.- La auroro portas amikeso e rikoncilias du familii, ma kun tardeso. Trista paco venas kun la jornesko. Ni departez, venez kun me, ankore ni

**devas parolar pluse pri nia desfortuno. Uli pardonesos, altri punisesos.
Nulatempe existis historio plu trista e lamentinda kam olta di Julieta e Romeo.**

Omna aktori ekiras ceneyo.

Kurteno celas ceneyo.

FINO

Tradukuro da Fernando Tejón, ISH-ano.

2- Testamento, da León Felipe

Omno esez por la fairo, nulo por la vermo
di la tero. Omna mea posedaji esez por la fairo:
ta speguli,
ta kurvigita e ruptita speguli
kun lua tordita e sordida surfaco metala venenoza.

Nur existas speguli:
la maro e ta lakrimo...
ta mikra guto bitra ek aquo,
me ne volas vidar me pluse.

Nulo esez por la vermo di la tero,
qua manjesos da fisho,
e fisho manjesos da rejo,
e rejo itere kontemplas su sur spegulo.

Omna mea posedaji esez por la fairo:
mea korpo glaciigita,
anke mea korpo paralizita,
e mea ostaro,
ta groteska kajo ek mea osti
en qua hiero kantis blinda merlo.

Omno esez por la fairo... anke la blinda merlo !

Tradukuro da Fernando Tejón, ISH-ano.

3- Quaradek fabli.

LA RANO QUA ENVIDIAS LA BOVO

Rano, qua spektabis kolosatra bovo,
 Divenar tam grosa kam lu quik deziris.
 Ta bestieto, qua ne egalesis ovo,
 Envidioze su extensis, su distiris,
 Su inflegis, questionante frata rano
 " Ditez ka me ja sat koloseskis." — Ha no!
 — Versimile icafoye me sucesas?
 — Tote ne ! vu same nanesar ne cesas.
 — Nun, ka me bezonas groseskar ankore?
 — Del vizata skopo vu es ne min fore.

*Pro obstino perseguar la fola revo,
 L'inflegit bestieto mortis per su-krevo.*

LA VOLFO E LA HUNDO

Volfo esis tante magra
 Ke sur lua osti jacis nura pelo.
 Lu renkontris dogo hundo
 Gros e grasa, qua hazarde misirabis.
 Atakar lu, pecigar lu,
 Sioro volfo lo agabus tre volunte,
 Ma kombato necesesis;
 E la hunda kerlo havis sat vigoro
 Por su defensar vinkoze.
 Do, la volfo lun salutas humilege
 E gratulas respektoze
 Pri ta repletoso vere admirinda.
 — "Lo dependas de vu sola,
 Dicas l'altru, divenor tam grasa kam me.
 Livez boski, bel Sinioro,
 To es saj konsilo. Vua sam-tribuani
 Vivas ibe desfelice,
 Nam vi koaktesas hungregar kontinue.
 Mizerozi ! Kompatindi,
 Por qui nul nutrivo es sekurigita,
 Nul repasto prontigita
 Irg alimentajo es da vi raptenda
 Vi per nur' milito vivas.
 Sequez me, vu esos en plu bona stando."
 — Quon facar me lore devos?
 — Quaze nulo: forpulsar la mendikeri

E la homi bastoniera;
 Obediar la mastro e flatar la lui.
 Po ta servo, kom salarion
 Vu recevovs omnasorta bon rezidui:
 Hano-osti, dindo-osti,
 Pluse mult karezi." La charmata volfo
 Imagine fingas por su
 Joyi qui varsigas da lu dolc lakrimi.
 Voyirante, lu perceptas
 Ke la kolo dil kompano es senpila.
 – Quon es ito? " lu questionas.
 – To es nulo. – Nulo? – Poko. – Tamen, dicez...
 – Forsan la koliaro fera
 Per qua me tigesas, efektigas ico.
 – La koliaro fera per qua...
 Vu do segunvole promenar ne darfas?
 – No, ne sempre. Kad importas?
 – Lo importas tante ke po libereso
 Me ne volas irg festino,
 E refuzus, po ta preco, mem trezoro. "
 Enuncinte ca paroli,
 Monsinioro Volfo fugis vers la boski.

ZEUS E LA ANIMALI

Zeus uldie dicis : " Omna animala
 Su prizentez koram mea Sinioreso.
 Q ua en sua korpo trovovs deformeso
 Darfos senhezite explikar la kozo
 Tre volunte me remedios la defekto.
 Venez, simio, e parolez kom l'unesma.
 Examenez ita bestia e komparez
 Pri beleso la korpi kun la vua;
 Ka vu es kontenta?" – " Pro quo ne? – lu dicis –
 Ka me ne posedas, quale li, quar pedi?
 Til nun me deskovris che me nul ledajo.
 Ma la frata urso es nur esbosita,
 La figuro di lu ne es piktindajo."
 L'urso quik advenis. On expektis plendi.
 Tote ne! ta bestio laudis sua formo,
 Ma kritikis l'elefanto, e judikis
 Lu tro kurta-kauda e tro vast-orela,
 E nebele aranrita karno-maso.
 L'elefanto suafoye paroleskis,
 Ma diskursis ne plu saje kam l'antei
 Ed asertis ke baleno es tro grosa.

"Milbo es tro mikra" dicis ul formiko
 Qua su konsideris forsan kom kolosa.
 Zeus konjedis omni inter-censurinta
 E kontentan pri su ipsa. Ma de omni,
 Maxim stulta esas homa animalo,
 Qui per talp-okuli vidas sua peki,
 E l'altrala kulpi per lincal regardo.

*Fakte ni pardonas omno a ni ipsa,
 Ma pri nulo ni indulgas altra homi.*

LA HIRUNDO E L'UCELETI

Ul hirundo per voyaji
 Lerneskabis multo. Qua multege vidis
 Povas memorar multege.
 Ta previdis omna sturmi, e per flugo
 Lin anuncis al maristi.
 Ye la tempo kande on kanabon semas,
 Lu videskis kultivisto
 Qua par-seminizas vasta kanabeyo.
 "Ico tre displezas a me,
 Dicis la hirundo ad ucel-amaso
 Me kompatas vi, nam kande
 Venos ta mortal danjero, me foresos
 O me savos evitar ol.
 Videz ita manuo qua ritmoze movas:
 Dio venos, ne tre tarde,
 Kande la semini quin ol en-sulkigas.
 Esos por vi funestega.
 Ek li konstruktos mult perfid mashini
 Por kaptar vi, ocidar vi;
 Kajo o rostilo vartas multi de vi.
 Pro lo, me a vi konsilas
 Bek-pikar ta omna grani di kanabo.
 "Lun mokachis l'uceleti
 Qui en l'agri trovis segunvol' nutraji.
 Kand' la sulko verdeskabis,
 La hirundo dicis a li:
 "Vi extirpez Stipetope la kreskajo
 Quan maledikita grani efektigis;
 Se ne, certe vi perisos.
 — "Predicero di malaji! babilero!
 Dicis la vexit uceli;
 Quante bel amuzon tu propozas a ni!
 Bezonesus mila beki

Por senpiligar la tota kanabeyo.
 "La kanabo parkreskinte,
 La hirundo dicis:
 "Ne bonesas ito;
 Mal semino frue kreskas.
 Pro ke vi ne til nun kredis me, foleti,
 Sequez mea last konsilo
 Kande parfacinte l'autunal semado
 Homi ne plus su okupos
 Ye frumento, ma ye vildo; kande reti
 Kaptos ucelal gentani,
 Ne plus fluge-promenadez hik' ed ibe
 Restez heme od ekmigrez.
 Agez qual anadi, grui o bekasi.
 Ma vi esas ne-kapabla
 Q uale ni flugar trans mari o dezerti,
 Adironte nova landi.
 Pro to, restas a vi nur un saj rezolvo
 Refujar en muro-truo.
 Tante long diskurso tedis l'uceleti
 Qui babilis tam konfuze
 Kam Troiani lor la trista predicado
 Da la kompatind Cassandra.
 Quale al Troiani, tale al uceli
 L'eventajo esis mala
 Multi ocidesis, e kaptesis multi.

*Ni nur nia volon sequas,
 E malajon sucias erste pos l'evento.*

LA RATO URBAN E LA RATO RURAN

Olim urbana rato
 Raton ruran invitis
 En afableg maniero
 Ad amikal repasto.

Lu sur precoza tuko
 Pozis la manjilaro;
 Tre delikata dishin
 Manjis la du amiki.

Dum ke li kune joyis,
 Bruiso subit audesis
 En la vicina chambro
 Quik la du rati fugis.

Balde la bruiso cesis,
 E la urbano volis
 Riadirar la tablo
 Por durigar la festo.

Ma la rurano dicis
 "Adio, kareg amiko,
 Me retroiras heme.
 Morge vu venez che me.

Ni ne repastos riche,
 Ma totquiete manjos.
 Ne me plezurin prizas
 Quin la pavoro trublas."

LA FURTISTI E L'ASNO

Du furtisti esis inter-kombatanta
 Pri asno quan kune li esis raptinta.
 L'una volis konservar ol kom havajo,
 E l'altra deziris vendar la raptajo.
 Dum ke pugno-frapi interkambiesis,
 E ke en kombato li du okupesis,
 Yen subite ke furtisto nov' advenis
 E por su la brut' orelieron forprenis.

LA MORTO E LA MIZEROZO

Mizerozo singladie adjuradis
 Morto sokursar lu.
 "Quante bel tu semblas a me — lu repetis —
 Morto, quik advenez
 Finigor la harda desfortuno mea."
 Morto lun exaucis,
 Avan lua pordo balde su prizentis,
 Ed aparis a lu.
 "Quon me vidas ? — lu klameskis —
 quik eskartez Ta horrorindajo!
 Ho pavorigiva Morto, tu nultempe
 Proximeskez a me!"

LA FOXO E LA CIKONIO

Uldie la foxo per vorti afabla
 Kom gaston retenis l'amika cikonio.
 Tre kurta e ne komplikita dineo:
 La hosto, qua esis kustume sobrega,
 Prizentis kom menuo nur supo desdensa.
 Ta supo dal foxo varsesis en plado.
 Ho ve! la long-beka cikonio ne povis
 Snapar mem minima peceto de olu,
 Dum ke la raskalo parlapis la disho.
 Volante venjar su pri tala trompajo,
 L'ucel' dupigita lu balde invitis.
 "Volunte ! — lu dicis — me sen ceremonio
 Aceptas l'inviti da mea amiki."
 Ye l' kloko exakta, lu kuris al hemo
 Dil hosta cikonio, di qua l'afableson
 Lu laudis multege per frazi polita.
 La dishi esabis tre juste koquata.
 Havante, kom foxo, profund apetito.
 lu joyis totventre pro bona odoro
 Di karna hachajo qua semblis frianda.
 Por embarasar lu, ta disho pozesis
 En vaz' ye long kolo e stret aperturo.
 La beko dil hosto sinkar en la vazo
 Ya povis, ma ne la tro grosa fox-nazo.
 La kerlo fastint' retro-hastis adheme,
 Kun kauda klemet e pendanta oreli,
 Shamoza qual foxo quan hano kaptabus.

*Ta fablon me skribis por vi, dupigeri;
 Revanche trompesos qua trompas la altri.*

LA HANULO E LA PERLO

Uldie hanulo trovinte
 Bel perlo en sterko, lun portis
 Al maxim vicin lapidisto.
 "Ol es versimile precoza,
 Lu dicis, ma irga graneto
 Por me es plu kontentiganta."

Rurano stupid heritinte
 Ancien manuskripto, lun portis
 Al maxim vicina libristo.
 "Ol es versimile cienciaza,

Lu dicis, ma irga moneto
Por me es plu satisfacanta."

LA HORNISI E LA ABELI

Vabi esis egarita.
Iin hornisi revendikis,
Ma abeli ton opozis.
Koram vespa judiciisto
Debatesis la proceso.
Esis tasko desfacila
Klarigar la diskutado.
Ula testi ya asertis
Ke li vidis an la vabi,
Dum pasable multa dii,
Griz insekti kelke longa,
Alizita e zumanta,
Tre simila ad abeli;
Ma ta signi tro konfuza
Fitis anke por hornisi.
Pro to la dubanta vespo
Facis minucoz inquesto,
E questionis formikaro.
Ma l'afero ne klareskis.
"Pro quo tanta formalaji?
— Dicis ul abelo saja —
Depos plu kam sis monati
La proceso es stagnanta,
E la vabi koruptesas.
Me proponas kurta voyo
Por decidigar l'afero
Sen inquesti nek skribachi.
Quik hornisi ed abeli
Facez vabo kom proburo;
La judiciisto vidos
Qui de ni es produktinta
Ca mielo tante dolca
En celuli tante bela."
La refuzo dal hornisi
Pruvis lia ne-yusteso;
E la vespo adj udikis
La mielo a l'abeli.

*Oftakaze laboruro
Agnoskigas la auro.*

*Deo volez ke en pledo
On praktikus tal metodo,
Irg judicial kodexo
Remplasite da sajeso!
Ve! per pledi ni ruinasas,
Nam procesi fine lasas
L'ostro al judiciani
E la skalii al pledanti.*

DELIBERADO DAL RATI

Kato nomata Rodilardus
Ja masakrabis tanta rati,
Ke de li restis nur tre poka
Qui, sua nestin ne livante,
Havis apene skars manjaji;
E Rodilardus dal rataro
Esis timata quale diablo.
Tamen uldie lu spozeskis,
E dum la festi mariajala
Sua masakron interruptis.
Lore la rati, asemblite
En anguleto, deliberis
Pri sua stando mizeroza.
Lia Senioro, tre prudenta,
Opinionis ke on ligez
Sen ul tardeso ye la kolo
Di Rodilardus klar sonalio.
Tale, lu militar ne iros
Sen ke la rati, avertite
Pri la movado di ta ogro,
Fugos aden subtera trui.
Ita propozo semblis bona;
Altra moyenon ne trovante,
Omni aprobis la Senioro.
Ma serioz desfacilajo
Esis ligar la sonalieto.
"Ne me lo povas" dicis unu;
"Ne me audacas" dicis altru.
Del paroleyo la rataro
Nulon facinte su dispersis.

*Tale rezultas mult asembli
Brava diskursi, nula agi!*

LA VOLFO PLEDANTA KONTRE LA FOXO KORAM LA SIMIO

Volfo asertis ke lu spoliesis.
 Foxo vicina, qua vivis deboche,
 Pri la delikto da lu akuzesis.
 Koram ul simio l'afero pledesis
 Sen advokati da singla partiso.
 Themis nultempe vidabis pledajo
 Plu intrikita; la desfacilajo
 Sudorifigis la judiciisto.
 Kande la du pledacheri finabis
 Sua diskuti, repliki e klami,
 La judicial oficisto, vidante
 Deshonesteso che singla adverso,
 Solvis l'afero per yena verdikto:
 "Vin me konocas de longe, amiki;
 Vi punisesos per sama amendo,
 Nam tu, ho volfo, da nulu spoliesis,
 E tu, ho foxo, lun esas spoliinta."
Ta judiciisto punisas ne false
Qua deshonestin kondamnas ensemble.

LA HUNDINO PARTURONTA E LUA FRATINO

Hundino balde parturonta,
 E ne havanta refujeyo
 Por depozar la parturajo,
 Obtenis de vicin fratino
 K' el prestez sua kabaneto
 til ke la yuni ablaktesos.
 Pos kelka tempo, la prestinto
 Rienironte sua hemo
 Prizentas su al parturinto.
 "Ha ! dicis ica suplikante,
 Apene mea yuni marchas;
 A me permisez ke ankore
 Dum kelk' semani me restados."
 La bon hundino lo konsentis,
 E ye la dato fixigita
 Rivenis, tandem riprenonte
 Por su lojeyo, chambr' e lito.
 Ma icafoye l'okupanto,
 Di qua la yuni esis forta,
 Grunant replikis al fratino:
 "Kun mea filii me ekiros
 Nur se nin ekpulsar vu povos."

*Se vu a mali esos bona,
A vu li esos mem plu mala.*

LA LEONO E LA RATO

LA KOLOMBO E LA FORMIKO

Ni segunposible komplezez ad omni:
On ofte bezonas helpo bas-ranga.
Pri ita verajo du fabli atestos,
Tant esas la prui dil temo traktata.

Ye pedi di ula squatinta leono
Rateto hazarde ekiris ter-truo.
La rejo dil bestii en ta okazono
Su montris noblanma e lasis vivar lu.
Ta jenerozeso ne restis senfrukta.
Q ua kredus ke raton bezonis leono?
Or ica, dumnokte chasante, kaptesis
Per korda retaro perfide celita,
Ek qua lua brami ne povis tirar lu.
La rato adkuris e tante efike
Per denti laboris ke, masho rodite,
Eventis rupteso dil tota retaro.

*Esforci pacienta e perseveroza
Plu bone efikas kam forco rabioza.*

La fablo duesma traktas
Pri multe plu mikra bestii.
Alonge klar rivereto
Kolombo su sendurstigis.
E yen ke, tro inklininte,
Formiko en l'aquo falis.
E quaze en oceano
Baraktis ta naufraginto
Per vana esforci, ho ve,
Por ri-atingar la bordo.
La karitatoz ucelo
Quik herba stipeton jetis
Sur l'aquo; per ta ponteto
L'insekto abordis rivo.
Ne fore, pos kelka tempo,
Nudpeda rurano pasis.
Il esis arbalestiero.

Vidante la bel kolombo,
Lu volas havor l'ucelo
Rostita sur sua labio.
Ma dum ke il su preparas
Lansar ocidiva flecho,
L'i nsekto proxi meskinte,
Lun pikas ye la talono,
Ed igas turnar la kapo.
L'ucelo, atencigite
Dal movo di l'ennemiko,
Per ali rapid flugeskas.
Samfluge, ho ve! foriras
Del kerlo arbalestiera
L'espero a bon rostajo.

LA KORVO QUA VOL' IMITAR L'AGLO

Korvo, qua vidabis aglo
Ungle forraptar agnelo
Volis ipsa imitar lo.
Glitfluginte super trupo,
Lu setektis kom viktimo
Maxim gras e bel mutono
Destinita dal pastoro
Por imolesar al dei.
"Ho splendida raptindajo!"
Lu klameskis. Ye la vorti
Lu asaltis l'animalo.
Ma ta bestio esis, ho ve,
Plu pezoza kam pasero,
E kom veston lu posedis
Lano-felo intrikita
Quale barbo di ciklopo.
Pro to, l'ambicoz raptero
Ne nur faliis fortranar lu
Per la ungli tro desforta,
Ma ne povis ek-tirar su
De la dika lano-maso.
La pastoro, adkurinte,
Quik lun kaptis, enkajigis,
E kom amuzilon donis
Heme al pueri sua.

*Ne-prudenta imiteri
Su expozas a danjeri.*

LA LEONO E L'ASNO CHASANTA

La rejo dil bestii uldie rezolvis
 Chasar okazione di sua nom-festo.
 Leono kom vildon ne kaptas paseri,
 Ma bel e bon apri, daimi e cervi.
 Por ke lu sucesez en ita afero,
 Lu volis uzar kooperero di l'asno
 Qua, vocon sonorant havante qual Stentor,
 Okupis l'ofico di chaso-kornisto.
 La reja chasero lun kovris per branchi,
 Imperis a lu bramadar totgiture,
 Savante ke bestii mem tre kurajoza,
 Ne kustumigit a la voco tondratra,
 Fugeskos deheme pro l'asno-bramado.
 Kand' ica krieskis, la boski resonis
 Per terorigiva bruisego. La bestii
 Pavore disfugis, e multi perisis
 Sub l'ungli dil su-embuskinta leono.
 "Ka me ne sucesis tre bone helpar tu?"
 Klameskis la fiera Grizpilo pos chaso.
 — "Ho yes! la leono respondis, tu brave
 Kriadis; me ipsa pri lo pavorabus
 Se me ne konocus tu e tua gento.

*Ta moko-paroli shamigis la asno:
 Justega puniso di stult fanfarono.*

LA FOXO E LA KAPRULO

Kapitano foxo esis voyajanta
 Kun amik kaprulo, maxim altakorna;
 Ica esis ne-habil e naivega,
 Ita maestresis pri trompiva ruzi.
 Durstegante, li decensis en puteo.
 Pos ke singla de li su sendurstigabis,
 La ruzoza foxo dicis al kompano
 "Ne sat es drinkir; nun ekirar oportas.
 Tu staceskez alte e la kornin pozez
 An la muro; me alonge tua spino
 Klimos, e per tua korni acensinte
 Me ekiros e lun pose ekirigos."
 — "Per la barbo mea, quante saj konsilo
 Dicis l'altra, me gratulas tu totkordie
 Pri moyeno quan me certe ne trovabus."
 La trompera foxo, ekirinte, lasis

La kompana kapro en-puteigita,
 Moke lun exhortis a pacienteso
 Ed adjuntis: "Se la cielo tu igabus
 Tam prudenta kam barboza, en puteo
 Tu ne decensabus tante temerare.
 Me esperas ke per vigoroz esforcis
 Tu sucesos ektirar tu del kaptilo.
 Adio! nam me havas tre urjant afero
 Q ua ne posibligas tardeskar dum voyo."

Irge quon vi agas, pensez pri la fino.

LA VOLFO E LA CIKONIO

Volfi kustumas manjar tre gluteme.
 Ul de ti, dum abundanta festino,
 Tante avide devoris kotleto
 Ke la guturo stopesis per l'osto
 E ke lu esis en morto-danjero.
 Ma fortuneze por nia gurmando
 Ja sufokanta e tote senvoca,
 Pasis cikonio ne fore de ibe.
 Ican la volfo advokis per signi.
 Quik la longbeka ucelo adkuras,
 De la guturo ektiras la osto
 E de la volfo demandas salario
 Po l'operaco qua bone sucesis.
 "Vua salario ? — klameskis la volfo —
 Vu ya jokachas, ho bona amiko.
 Ka me ne lasis vu ek mea boko
 Retrotirar sendomaje la kolo?
 To es por vu suficanta salario.
 Fugez; vu ne es sat gratitudoza.
 Sorgez de nun ne frolar mea denti."

LA FOXO E LA VITBERI

Ul foxo hungranta, sur alta vit-laubo
 Perceptis grapegi ye beri redpela
 Qui semblis sukoza e juste matura.
 La kerlo plezure manjabus la frukti
 E probis kolar li ; ma ne sucesinte
 Pro troa alteso dil vit-espaliro,
 Lu fingis desprizo e dicis jokante:
 "Li esas tro bitra por denti di foxo."
Ka joko ne esas plu saja kam plendo?

LA VIZELO ENIRINTA GRANARIO

Ul vizelo, korpe longa e gracila,
 E konvalescanta, per stretega truo
 En nutri v-granario penetrar sucesis.
 Ibe la bestieto, riche provizita,
 Segunvole manjis, rodis e festinis;
 Deo savas quanta lardo e fromajo
 Devorexis da lu taokazione.
 Balde lu divenis grasa et repleta.
 Fine dil semano, pos boneg dineo,
 Perceptinte bruise, ekfugar lu volas
 Per la sama truo per qua lu eniris.
 Ho ve! l'ekireyo multe tro stretesas.
 "Quo eventis? — dicas l'astonat vizelo —
 Me tra ibe pasis ante poka dii."
 — "Kar amiko, klamis ul vicina rato,
 Vu ne pensez ke la truo plustreteskis.
 Ma la ventro di vu multe plularjeskis.
 Pro to nun vu esas enkarcerigita;
 Magra vu eninis; magra vu ekirus."

LA KATO E LA OLD RATO

Me lektis che ula fablisto
 Ke kato, nomata Rodlardus
 E surnomizat Alexandros
 Pro lua vinkoza kombati,
 Destruktis amaso de rati.
 La muso dil landi cirkuma
 Timegis lu quale Atila
 Pro ke lu jurabis mortigo
 Dil tota rataro mondala.
 Mashina kaptili, veneno,
 Lurivi perfide frianda,
 Irgsorta natal mortigili
 Min danjerozesis kam ilu.
 Vidante ke muso su celas
 En sua subtera kaverno,
 Ke li ekinar ne audacas,
 E ke il chasar ne plus povas,
 La kerlo simulas mortinto
 E su per kordeto suspendas
 Ye pedo de planko plafono.
 La tota popolo dil muso
 Supozas ke lu kondamnesis

Pro skracho, o furto di karno,
Od altra gravega krimino,
E ke la raskalo pendesis.
Kredende, li esas joyoza;
Li danse e krie celebras
La balda funero dil ogro.
Komence, de sua lojeyi
Li facas nur kelka pazeti
E quik rieniras la nesti.
Ma pose li quietigite
Dis-iras por ri-provizado.
Ma yen ke stranjajo eventas:
La kato pendit riviveskas
E de la jibeto saltinte,
Lu kaptas le minim alerta
E, sua viktimin glutante,
Klameskas: "Me savas mult ruzi;
To esas milit-stratagemo
E vua subtera celeyi
Ne salvos vi de la destrukto:
Vi omna en mea stomako
Adfine arivos. Verajon
Predicis Sinioro Rodiardus.
Volante itere trompar li,
Totfele il su farinizas,
E tale su travestiinte,
En mi-apertita pan-kofro
Blotisas. Habila trompilo!
La musu lurita, trotete
Advenas queronta pan-krumi,
E falas sub l'ungli dil tigro.
Un sola old rato ne volis
Riskar su en ta proximajo.
Il esis experiencoza;
kom bando-soldato il savis
Presk' omna milit-habilaji,
E mem en severa kombato
Ulfoye perdabis la kaudo.
"Ta farinizita blokacho
Aparas a me suspektinda,
Lu klamas de fore, tu vane
Nun esas farino; mem se tu
Sak-esus, me ne proximeskus."
To esis belege dicata;
Me lua sajeson admiras.
Il esis prudenta e savis
Lo bona di saja desfido.

KOMBATO DIL RATI E VIZELI

En tempo olima, frivolamotive
 Vizeli deklaris milito a rati.
 Kombato eventis en vasta planajo;
 Multega vizeti e rati ne poka
 Per sua kadavri dungizis la sulki.
 Kun sama kurajo interkombatante,
 L'adversi tardigis la kloko vinkala.
 Ma tandem la trupi ratala febleskis,
 E kande sukumbis la brava Psikarpax,
 Qua chefe komandis l'arneo dil rati,
 Li pavorigita panike disfugis.
 La simpla soldati facile refugis
 En trui subtera dil agri vicina,
 E tale eskapis vundesos e morto.
 Ma fier oficiri, metinta penacho
 Por ke li aspektez plu terorigiva,
 Ne povis fugar en ta streta kaverni,
 Pro ke lin impedis la pluma ornivo.
 Vinkoza vizeli ocidis li omna.

*Oftege ornivo
 Es embarasivo.*

LA RANO E LA RATO

Yun e grasa rato flanis proxim marsho.
 Rano, qua lu vidis, pensis ke ta korpo
 Tante mol, replet e delikatakarna
 Povos furnisar a lua tot familio
 Ecelant nutrivo dum duim' semano.
 Lu, do, proximeskas e parolas yene:
 "Me invitas vu venar en mea domo;
 Me pos bon dineo vizitigos da vu
 Omna vidindaji dil marshal peizajo.
 Me explikos la sistemo politika
 E la mori e kustumi di Ranlando.
 Del charmoza turo certe vu rekolios
 Multo naracinda al nepoti vua."
 Quik la rato seduktesis e respondis:
 "Kar amiko, tre volunte me aceptus,
 Ma me ne sucesus tranatar la marsho."
 — "Me vu helpos", dicis la perfida rano.
 E samtempe lu per tenuta junko-stipo
 Ligas pedo di lu a palmpedo di su.

Kande en la marsho li du penetrabis,
 La ruzoza rano, por dronar la rato,
 Malgre fort protesti dil trompit kompano,
 Malgre sua juri, malgre omna yuri,
 Lun esforcis atraktar al aquo-fundo.
 Dum ke l'atakita rato su defensas,
 E baraktas kompatinde en la fango,
 Alte glit-flugant milano lun videskas,
 De la nubi su flechatre precipitas
 E forraptas la du bestii kun-ligita.

*Tale kun-perisis ta perfida rano
 Per kaptilo preparita al kompano.*

LA VOLFO, LA KAPRINO E LA KAPRYUNO

Kaprino departant al pastureyo
 Por plenigar la tranesanta mami,
 Per riglo klozis sua kabaneto
 E donis al kapryuni ta konsilo:
 "Ne lasez enirar irg vizitero
 Qua ne klamabus kom konoco-vorto:
 Maledikata esez omna volfi!
 Apene el dicabis ta paroli
 Kand' ula volfo ne vidate pasis.
 La rikonoco-vorton lu audabis
 E bone grabis en la memorado,
 E kande fore esis la kaprino,
 La volfo proximeskis al kabano,
 Perfide disimulis sua tono,
 E hipokrite klamis al kapryuni:
 "La pordon quik apertez ad onklino;
 Maledikata esez omna volfi!"
 Kapryuno suspektema, tra fendaro
 Regardis longe l'asertit parento
 E dicis: Montrez vua blanka pedi;
 Se ne, la pordo restos ya klozita.
 Kustume volfo-pedi ne es blanka;
 Pro to la deceptita bestio fugis
 Sen plusa diskutado al foresto.

*La saj suspektemeso dil kapryuno
 Prokuris sekureso al familio.*

LA CERVO E LA BOVI

Cervo refujabis aden bovi- stablo.
 Lu quik avertesis da li
 Ke lu serchez plu sekura refujeyo.
 "Vi ne me denuncez, frati,
 Lu suplikis ; po ta servo me indikos
 A vi bona pastureyi,
 E vi joyos pro salvir a me la vivo."
 Li jurinte sekreteso,
 Lu blotisas en obskura stabl-angulo.
 Ye noktesko, la servisti
 Pozas en la kripi repastal forejo
 L'intendanto ipsa venas
 Facas en la stablo kustumal vizito
 Tamen nul de li perceptas
 La celita cervo. Ca quieteskante
 Varme dankas la stablani,
 Esperante ke lu povos sen danjero
 Ibe pasigar la nokto,
 E fugar proximmatine aden boski.
 Olda bovo dicis a lu:
 "Kar amiko, ne tro frue tu joyeskez;
 Tu es ne ja eskapinta,
 Nam la mastro cent-okula ne ja venis;
 Timez ke lu tun deskovros."
 Lu apene enuncabis ta paroli
 Kand' arivis la farmisto.
 Lu sorgoze examenas omna kozi,
 Reprimandas la servisti
 " Es tro poka herbo en la ratelieri.
 Ta litiero es anciena,
 Querez del feneyo palio e forejo,
 Forbalayez l'aranei,
 Pozez en ordino yugi e koliari,
 Plunetigez la pavaro
 E plu diligente sorgoz la brutaro."
 Vizitante omna loki en la stablo,
 Lu videskas, en angulo obskurega,
 Nova kapo... ne bovala.
 La tremanta cervo es ri-konocata,
 E per forki e spisegi
 Ocidesas malgre plori e singluti.

*Nul okuli en farm-domo
 Es plu klarvidanta kam ti dil farmisto.*

LA DU POTI

Olim fera poto voyajon
 Ad argila poto propozis.
 Ica su exkuzis humile,
 Alegante ke lu sajesos
 Hem-restar ne fore del herdo;
 Nam lu esas tante frajila
 Ke mem maxim mikra obstaklo
 Povus ya ruptar lua korpo.
 Lu adjuntis : "Vu qua posedas
 membri plu solid kam la mei,
 Darfas voyajar sen ul timo."
 — "Kar amiko, me vu protektos,
 L'altra poto dicis afable;
 Se materio harda minacos
 Vu per irga shoko ruptiva,
 inter vi me pasos, e tale
 Salvos vu de omna danjeri."
 Ta promiso lun decidigis.
 La tripeda kerli departas
 Klaudikante flanko an flanko,
 Ma ye singla stono dil voyo
 Inter-shokas neeviteble.
 La terkota poto vundesas
 E mem balde tote ruptesas
 Dal kompano hardatoraka.

*Por k' asocii bone sukcesez,
 Nur egali asociesez.*

LA HANINO FACANTA ORA OVI

Avaro havis marveloz hanino
 Qua singladie facis ora ovo.
 Lu kredis ke l'ucelo, en la ventro,
 Ne-exhaustebla or-mineyon celas;
 Ma ocidint ed apertinte elu,
 Lu trovis el similesant al altri
 Qui facas ovi ordinar, e tale
 Su ipse spoliis de precoz revenuo.

*Eventas of te ke avara homo,
 Pro avideso troa, perdas omno.*

L'ASNO PORTANTA RELIQUII

Asno, qua portis reliquiuyo,
 Genupozanta homin vidinte,
 Kredis ke lu adoras lu ipsa,
 E superbesis pri ta homaji.
 Ulu l'asnal ereron remarkis,
 Ed al stupida bestio klameskis:
 "Ne por tu, fola, ma por l'idolo
 Es la incenso e la kantiki:
 Cesez do tua fanfaronado."

*Che oficisti asne-stupida
 Ofte dal homi veneracesas
 Ne l'oficisto ma la ofico.*

LA VIPERO E LA LIMILO

Hungranta vipero, serchante nutraji
 En horlojstal butiko,
 Deskovris kom disho nur stala limilo,
 Quan lu quik rodar esforcis.
 "Ho bestio folkapa, quiete klameskis
 La limilo al serpento,
 Me esas plu harda kam tua mordilo,
 E ruptesos tua denti
 Sen ke tu prenabos de me un atomo.
 Nur dal tempo me vundesas."

L'ASNO METINTA LEON-FELO

Asno qua metabis felo di leono,
 Pavorigis omni en la cirkumajo;
 Omni fugis ta ne-heroatra bestio.
 Ma orel-pinteto, qua hazarde saliis
 De sub la krinaro dil travestiito,
 Konocigis la trompilo e l'erero.
 L'asno quik duktesis per bastono-frapi
 Retro al mueleyo quan lu eskapabis.

*Ofte leonatra aparajo
 Ne posedas leonal kurajo.*

LA PASTORO E LA LEONO

Pastoro, vidante ke de sua trupo
 Mutoni ulfoye raptetas.
 Konjektis ke volfo es la kriminero
 E probis kaptar la bestiacho.
 Pozinte kaptilo ne fore de groto,
 Il facis a Deo ta prego:
 "Ho Zeus, me promisas ke me sakrifikos
 A tu bel e grasa bovyuno
 Se propra-okule me vidos la bestio
 Itrar al kaptila retaro."
 Q uik pos ta paroli, enorma leono
 Bramante ek-pazis del groto.
 La viro paleskis e dicis tremante
 "Me stulta demandon jus facis;
 Ho Deo, me bovon a tu sakrifikos
 Se tu nur forigos ta monstro."

ZEUS E LA FARMISTO

Zeus uldie volis farm-lugar domeno.
 Hermes reklamadis pri to, e klienti.
 Venis debatar la farmo-kondicioni.
 Ica dicis ke la preco es tro chera;
 Ita ke la kultivado es tro harda;
 Altri altre probis obtenar rabato.
 Dum ke li marchandis, nov kliento dicis:
 "Me kontratos ye la preco postulata
 Se nur stipulesas ke me segunvole
 Darfos disponar la suno, e la pluvo,
 E la venti, e varmeso, e koldeso,
 Por fruktifigar la agri dil domeno."
 Zeus konsentis. Quik kontrato signatesis.
 Nia viro guvernadis la vetero
 Quale se lu esis Phebus od Eolus,
 E per segunvola suno, pluvo, vento,
 Penis aranjat klimato por su sola,
 Ne suciante pri vicina kultivisti.
 Q uo eventis ? Ita nov aero-mastro
 Facis tre meskin rekolto, dum ke l'altri
 Havis abundant frumento e vitberi.
 La sequinta yaro, lu aranjis altre
 L'atmosfero e la ciel-temperaturo.
 Lu totsame faliis ; e totsame l'altri
 Facis rich profito per boneg rekolti.

Agnoskante ke lu esis ne-prudenta,
 Lu konfesis repentoze sua kulpo
 E proklamis ke Deala Providenco
 Es plu saj kam homi pri mondal governo.

LA KORNARO DIL CERVO

Cervo, su regardante
 En kristalo di fonto
 Laudis sua belega
 Kornu, ma pri la pedi
 Spindelatra shameskis.
 "Quante nobla ornivon
 Es por me ta kornaro!
 Fiere dicis la bestio;
 Ol atingas la branchi
 Maxim alta dil kopsi;
 Ma ta pedi gracila
 Ne es digna del kapo."
 Dum k' il tale parolis,
 Chaso-hundo adkuris.
 La cervulo fugeskas
 E tra boski esforcas
 Eludar l' enemiko.
 Lua pedi ajila
 Faciligas la fugo,
 Ma la kornu dekbrancha
 Lun kontinue haltigas
 En la densa ramaro.
 L' angoranto agnoskas
 Sua fola erero,
 Ed en morto-danjero
Maledikas ornivo
Quan il pagos po vivo.

LA LEPORO E LA TORTUGO

Justa departo
 Ofte plu utilesas kam kuro;
 Pri to, leporo
 E tortugo furnisos exemplo.
 Ica uldie
 Pariis kontre amika leporo
 Ke lu plu balde
 Al vicina foresto arivos.

L'altru ridegis
"Fol es tu, kurasiera kompano;
Ka tu oblivias
Ke me havas kom nomo Podokes?"
— Me lo memoras,
Tamen me mea parion mantenas.
Quik la tortugo
Lentapaze departas al skopo.
Ma la leporo,
Qua facile povabus la bordon
Di la foresto
Atingar en tre poka instanti,
Volas unesme
Amuzar su, revar en la agri,
Dolca herbeton
Pasturar e juar la muzika
Voco dil vento.
Lu mem obliviinte la pario
Fine dormeskas.
Dume, la partenero skaliera,
Plumpe hastoza,
Proximeskas pazope al bosko.
Nia leporo
Vekas, pensas subite al pario,
Levas la kapo,
E videskas la konkurencanto
Proxim la skopo.
Quik flechatre lu springas e kuras.
Vana esforc!

La tortugo es ja arivinta.
"Fiera Podokes,
Klami la pariinto vinkoza,
Yen tu perdinta!
Ka tu ped-ajileson profitis?
Ho kompatindo,
Quon tu povus agar, se tu pluse
Sur tua dorso
Portus quale me tua lojeyo?

LA ANIMALI PESTIKA

Pesto, terorigiva plago,
Olim frapis la bestiaro;
Ne ya omn animale mortis,
Tamen li maladesis omna.
Li ne suciis pri nutrivaro,

Nula dishon li appetitis;
Volfi ne plus mutonin guatis,
Nek leoni gazelin chasis.
mem turturi l'un l'altra fugis.
Omni perdis amor'... e joyo.
La leono por delibero
Kunvenigis l'animalaro
E diskursis ad olu yene:
"Kar amiki, la Cielo volas
Per la kalamitato nuna
Punisar nia desyustaji.
Ta qua maxim kulpoza esas,
Kom viktimo sakrifikezez
A l'iraco Deala. Forsan
Lu obtenos komun salveso.
En simila desfortunaji
Ofte nia ancestri facis
Sama expiacala vovi.
Pro to, singla de ni sincere,
Sen indulgo a su, explorez
Sua koncicncala stando.
Me konfesas ke oftafoye,
Segun mea glutem instinto,
Me devoris multeg mutoni
Malgre lia inocenteso.
Mem eventis ke me strangulis
Ul pastoro pos lua trupo.
Me voluntas sakrifikar me
Se to esas necesa ; tamen
Me judikas ke singlu devas
Quale me konfesar la peki,
Nam yusteso exakt postulas
Ke la maxim kulpoza mortez."
— "Ho Siniro, replikis foxo,
Vu es tro skrupuloza rejo.
Kad es peko manjar mutoni,
Ta stupida, bas-ranga bestii?
Tate ne! Li honorizesis
Krokesar da leono-denti.
E la mastron dil trupo, yuste
Vu ocidis, pro ke ta viro
Tiranesis a sua bestii.
Ta diskurson aplaudis omni.
Tigro, urso ed altra princi
Esis, anke li, absolvata
De krimini abomininda.
Suafoye arivis asno

Qua humile konfesis ico:
 "Me memoras ke ulvespere,
 Trairante herboza prato
 En domeno di monakeyo,
 Fatigite da hard laboro
 E hungrante pro longa fasto,
 Me rekortis per mea denti
 Fresha herbo de mikra loko.
 Me agnoskas ke to es furto."
 Ye ta vorti on indigneskis
 Kontre l'asno qua, pasturante
 Herbo de monakala prato,
 Ecitabis Deal iraco.
 Volfa juriskonsulto pruvis,
 Per diskurso eloquentega,
 Ke l'asnacho es responsanta
 Pri la terorigiva pesto
 Quan la peko di lu atraktis
 Sur la tota animalaro.
 Tanta kulpo meritis morto.
 La leono verdikton facis
 E la tigra sen ul tardeso
 Exekutis la krimininto.

*Ofte judicial verdikti
 Desatencas real delikti
 Li egardas la potenteso
 E kondamnas l'inocenteso.*

LA PULCO

Ni tedas la dei, pregante pri temi
 Qui ofte ne esas mem digna de homi.
 Muliero esinte pikita ye shultro
 Da pulco celita en vesto-falduro,
 Klameskis: "Herakles, pro quo tu ne penas
 Ta hidron domtar qua printempe rivenas?
 Ho Zeus! tu voluntez por mea protekto
 Quik perisigar ta diablida insekto!"

Herakles per mazo e Zeus per fulmino
 Ne pulcin ocidas qui pikas homino.

L'ASNO E LA HUNDO

Praktikez interhelpo;
To es naturo-lego.
Uldie asno faliis
Ta devo naturala
E pagis lo po vivo.
Kompane tu voyiris
Kun hundo dil farmisto
Qua esis lia mastro
E marchis dop la duo.
A prato li arivis.
La viro, fatigite,
Dormeskis sub arboro.
La long-orela bestio
Profitis l'okazono
E facis bon dineo
De fresh e mola herbo.
La hundo hungreganta,
De sua kun-servisto
Demandis ke tu kelke
Voluntez abasar su,
Por ke tu prenez pano
Del nutrivaro-korbo.
Ma l'asno, ne facinte
Al hundo irg respondo,
Durigis sua manjo.
La hundo lu suplikis,
E tandem l'asno dicitis:
"Amiko, me konsilas
A tu pacienteso
La mastro balde vekos
E certe a tu donos
Nutrajo bezonata."
Pos ta paroli harda,
De bosko springis volfo,
Lu anke hungreganta.
Quik l'asno pavorante
Klameskis por sokurso.
La hundo advokita
Respondis: "Me konsilas
A tu pacienteso.
La mastro balde vekos
E certe a tu donos
Sokurso bezonata.
Vartante lua helpo,
Kombatez kurajoze

La volfa enemiko."
 Ve! ante ke la hundo
 Finabis ta diskurso,
 La asno egoista
 Ja esis strangulita.

LA FURTEMA DEPOZARIO

Olim Persa komercisto,
 Depozinte che vicino,
 Ante voyajar adfore,
 Importanta fero-quanto,
 Su prizentis pos un yaro
 Por querer lo depozita.
 "Ho ve! kar amiko, dicis
 La furtema depozario,
 Vua feron me sorgoze
 Inkluzabis en granario;
 Ma tra planki rato pasis
 E devoris olu tote."
 La spoliita komercisto
 Fingis admisar l'expliko,
 Ma pos kelka dii raptis
 La filiulo dil furtero.
 Ica, fola pro chagreno,
 Per exploro minucioza
 Serchis sua genituro
 E questionis omna homi
 Ka li vidis irgaloke
 Lua filio misirinta.
 "Ne esperez ritrovar lu,
 Dicis la vicin vendisto,
 Nam me hiere vidis strigo
 Forportar lu en l'aero."
 — "To es ne posibla, pro ke
 Mea filio es dekyara;
 Lu ya kaptus vua strigo!"
 — Ne posibla? Me lo spektis!
 Ne posibla? En ca lando
 Ube rato kapablesas
 Devorar un fero-tuno,
 Strigo povas en l'aero
 Forportar dekyara puero."
 Ta repliko komprenesis
 Segun l'intencita senco.
 La fripona depozario

Retrodonis al vicino
 La celita depozajo...
 E ritrovis sua filio.

LA OLDULO E LA TRI YUNULI

Okadekyarulo esis plantacanta.
 Ye ta evo, domon konstruktar vu darfus,
 dicis tri yunuli de vicin vilajo,
 Ma arborin plantacar?... to es stultajo.
 Bona Deo! dicez a ni, ho oldulo,
 Qua profiton vu rekolios del laboro?
 Por to vu bezonus vivo di patriarko.
 Vane vu gravigas vua lasta yari
 Suciante tempo quan vu ne atingos.
 Vu de nun nur sorgez pri l'olima peki;
 Lasez long espero e projeti vasta
 Omna to konvenas nur a nia evo.
 — Ito ne a vi konvenas, ho yunuli,
 Nam fortuno venas tarde, duras poke;
 Nia vivo-filo es tranchebla same
 Da l'indiferenta cizo di la Parci.
 Q ua de ni transvivos l'altri, e kom lasto
 Juos la dolceso di l'azura cielo?
 Nulu savas. E por irga del Terani
 Nul instanto sekurigas altr instanto.
 Omna vivi similesas per kurteso.
 Mea pos-nepoti havos ombrizuro
 De l'arbori quin cadie me plantacas.
 Ka vi interdiktas a benigna saji
 Presorgar plezuro por futura homi?
 To ja esas frukto quan me nun savuras,
 E savuros morge, forsan mem plu longe.
 Tandem, posiblesas ke an via tombi
 Me plu kam unfoye vidos l'auroro."
 L'oldo esis justa. Un del tri yunuli
 Dronis su en portuo quik pos embarkeso;
 L'altra, pro deziro a glorioz ofici,
 Asuminte servo en militistaro,
 Da ne-previdita stroko mortigesis.
 La triesma falis de alteg arboro
 Quan greftar lu volis. L'oldo trauris pri ti,
 E sur lia tombo grabis ca historio.

Versa tradukuro da J. Houillon.

4- La Odiseo, da Homeros (III)

Astonata, Penelopeia retroiris a lua lojeyo, forportante en lua kordio la saja paroli di lua filiulo. Retroacensinte aden la alta chambri, kun lua servistini, el ploris pri Odissevs (Odysseus), lua kara spozulo, til ke Athene havanta klar okuli varsez dolca dormo adsur lua palpebri.

E la Pretendenti produktis granda bruiso en la obskura domo, ed omni deziris esar kun el en elua lito. E la saja T elemakhos paroleskis a li :

- Ho Pretendenti di mea matro, qui havas aroganta insolenteso, nun ni joyez, ni manjez e ni ne klamez, nam esas bona e konvenanta askoltar tala Kantisto-Poeto qua similesas la Dei per lua voco; ma quik del auroro, ni omna irez a la "agora", por ke me deklarez klare a vi ke vi omna mustas departar de-hike. Konsumez altra repasti, manjez via havaji per interceptar vi en via domi; ma se semblas a vi ke esas plu bona devorar senpunise la nutrivaro di nur un viro, devorez ol. Me ipsa suplikos la Dei, qui sempre vivas, en la skopo ke Zevs (Zeus)imperez ke vua ago punisesez, e, forsan, vi perisos sen venjo en ica domo.

Il parolis tale, ed omni, dum mordar sua labii, astonesis ke T elemakhos parolez kun tanta audaco.

E d Antinoos, filiulo di E vpeithes , respondis a lu :

- T elemakhos, certe la Dei ipsa docas a tu parolar fiere ed audacoze; ma utinam* la Kronion ne igez tu kom rejo en Ithake cirkondata per la ondi, quankam ol esas tua heredajo per la avantajo di tua nasko kom rejala filio !

E la saja T elemakhos respondis a lu :

-Antinoos, mem se tu iraceskus kontre me pro mea paroli, me volus esar rejo per la volo da Zevs (Zeus). Ka tu pensas ke esas mala esar tala inter la homi ? La regnar ne esas desfortuno, nam on posedas richa domo ed on honorizasas. Ma multa altra Akhaiana reji, yuna ed olda, esas en Ithake cirkondata per la ondi. Regnez unu de li, quoniam* la deala Odissevs (Odysseus) mortis. Me, adminime, me esos la mastro di ca domo e di la sklavi quin la deala Odissevs (Odysseus) konquestis por me.

E d E vrimakhos (E urymakhos), filiulo di Polibos (Polybos), respondis a lu :

- T elemakhos, lo esas la Dei qui rezolvos qua esos la Akhaiano, qua regnos en Ithake cirkondata per ondi. Koncerne tua fato, me nur deziras ke tu posedez tua richaji ed imperez en tua domo, e ke nulu irgatempe spoliez tu de tua posedaji per violento e kontre tua volo, tam longatempe kam Ithake habitesos. Ma me volas, ho amiko, questionar tu pri ta stranjero. De-ube lu esas ? De quala lando lu fanfaronas venar ? Ube esas lua familio ? Ube esas lua patrio ? Ka lu savigas kelka informaji pri la retroveno da tua patro ? Ka lu venis reklamacar debo ? Il departis rapidege e ne degnis konocigesar. Cetere, lu nulamaniere aspektas quale povrulo.

E la saja T elemakhos respondizis lu :

- E vrimakhos, certe, mea patro ne plus retrovenos, e me ne kredus tala novajo se on anuncus ol a me; e me ne egardas la predici quin mea matro demandas a la Divinisto, ilquan el venigis en ca domo. Ma ita gasto di mea ancestri venas de T afos (T aphos); ed il asertas esar Mentos, filulo dil brava Ankhialos, ed il imperas la T afosani qui esas tre apta manuagar la remili.

E T elemakhos parolis tale; ma en lua kordio, il rikonocabis la nemortiva Deino. Do, la Pretendenti, dansante e kantante, joyis dum vartar la vespero, e dum ke li esis joyoza nokteskis. Lore, pro ke li deziris dormar, singla ek li retrovenis aden lua lojeyo. E T elemakhos acensis por enirar la alta chambro qua konstruktesabis por ilu en bela korto, de-ube on povis vidar la tota cirkondajo. E d il kushis su, kun lua kapo plena de pensaji.

E la saja E vrikleia portis acendata torcho; ed el esis filiino di Ops Peisenoride, e Laertes komprabis el, dum ke el esis tre yuna, e pagabis el po duadek bovi, ed il honorizis el en ilua domo, tam multe kam chasta spozino; ma il ne sexuagabis kun el, por evitar produktar la iraco di ilua spozino.

E lu portis acendita torchi destinota a Telemakhos pro ke el esis elta qua amis ilu admaxime, nam el nutris ed edukis ilu depos lua infanteso. E l apertis dil solide konstruktita chambro la pordi. E d el sideskis sur la lito, prenis de su sua mola tuniko e livris ol a la manui dil oldino donacanta saja konsili. E lu faldis ed aranjis sorgoze la tuniko e suspendigis ol ye klovo apud la skultita lito. Pose, irante ek la chambro, elu atraktis la pordo per arjenta ringo aden olqua elu shovis la riglo helpe di rimeno. E T elemakhos, kovrita per mutonino-lanfelo, meditis, dum la tota nokto, pri la vojajo quan Athene konsilabis a lu.

RAPSODIO II

Kande E os* havanta rozea fingri, qua naskas ye la matino, aparis, la kara filiulo di Odissevs (Odysseus) ekiris sua lito. E d il vestizis su, ed il suspendis espado ye lua shultri, ed il ligis bela sandali a lua brilanta pedi, e simila a Deo, il haste ekiris sua chambro. Quik, il imperis la heraldi, havanta stridanta voci, vokar la haroza Akhaiani che la "agora". E d ili vokis li, ed iti kunvenis rapide.

E kande li asemblies, T elemakhos iris a la "agora", dum tenar enmanue bronza lanco. E d ilu ne esis sola, nam du rapida hundi sequis lu. E Pallas grantabis a lu deala gracio, e la populi admiris il dum ke il avancis. E d il sideskis sur la sidilo di lua patro, quan la olduli cedis ad ilu.

E, quik, inter li, la heroulo Aigiptios (Aigyptios) parolis kom la unesmo. Ilu inklinesis pro la oldeso ed il savis pri mult aferi. E lua amata filiulo, la brava Antifos (Antiphos), departabis, sur kava navi, kun la deala Odissevs (Odysseus), ad Ilios, insulo nutristino di bela kavali; ma la feroa Kiklops* (Kiklops) ocidabis ilu en sua kava kaverno, ed il esabis lua lasta repasto. Restis a lu tri altra filiuli, ed unu de li, E vrinomos (E urynomos), esis inter la Pretendenti. La du ceteri

okupis su diligente pri la patrula posedaji. Ma Aigiptios jemis e lamentis, nam il ne oblivis Antifos. E tale lu parolis plorante, e lu dicis :

- Askoltez nun, ho Ithakani, to quon me dicos a vu. Ni ne vokis la homi por kunvenar a la "agora", e ni ne sidis taloke depos ke la deala Odissevs (Odysseus) departis sur lua kava navi. Qua kunvenigas adhike cadie ? Quala urjanta bezono agigas lu ? Kad lu esas ulu de la yunuli o de la olduli ? Kad lu recevis ula informajo del armeo, e ka lu volas dicar laute a ni to quon lu audis kom la unesmo ? Od ka lu deziras parolar pri aferi qui koncernas la tota popolo ? Semblas a me ke lu esas homo tre yusta. Utinam* Zevs (Zeus) esez favoroza a lua projeto, irgequo olu esas.

T ale ilu parolis, e la kara filiulo di Odissevs (Odysseus) joyis pro ica laudo, ed il ne duris sidar pro lua deziro parolar. E d il staceskis en la mezo dil "agora", e la saja heraldo Peisenor pozis a lu la ceptro enmanue. E turnante su vers Aigiptios (Aigiptios), il dicis a lu :

- Ho oldulo, fore il ne esas,e, quik denun, ilun tu povas vidar ta qua la populon kunvokis, nam granda chagreno presegas me. La armeani ne savigis informajo da me, olquan me povabus fiere raportar a vi pos ke me saveskabus ol kom la unesmo, e me havas nulon por dicar qua povus interesar la tota popolo; ma me devas parolar pri mea propra interesi e pri la duopla desfortunajo qua frapas mea domo; nam, unlatere, me perdis mea nereprochebla patro, qua olim esis via chefo, e qua, anke por vi, esis afabla quale patro; ed altralatere, yen nun, - ed ico esas plu desbona malajo qua destruktos balde mea domo e devoros mea omna posedaji - ke Pretendenti obsedas mea matro kontre elua volo.

E li esas la amata filiuli di la maxim bona homuli de inter ti qui sidas hike. E li ne volas irar aden la domo di Ikarios, patro di Penelopeia, qua dotizos ilua filiino e donos elu a ta qua plezos maxim bone a lu. E nia domon invadas singladie ili, ocidante mea bovi, mea mutonini e mea kaprini grasa, e li transformas ico a splendida repasti, e li drinkas mea nigra vino senshame e devoras omno. Hike ne esas viro sama kam Odissevs (Odysseus)qua povus repulsar ita ruinigo fore de mea hemo, e nulon me povas, me, qua esas nehabila e sen militala forteso. Certe me agus lo, se me havus la necesa forteso, nam li facas neacceptebla agi, e mea domo perisas shaminde. Indignez do vi ipsa. Timez la vicina populi qui habitas cirkum Ithake, e la iraco dil Dei qui punisos ita neyusta agi. Vin me suplikas , ye Olimpiana Zevs (Zeus), o ye Themis, qua asemblas o

dispersas le "agora" dil homi, venez helpar me, ho amiki, ed adminime men lasez subisar mea chagreno en la solitaireso.

Se irgatempe mea nereprochinda patro Odissevs (Odysseus) opresis la Akhaiani surhavanta bela knemidi*, e se, por venjar lia sufri, vi ecitas li kontre me, konsumez prefere vi ipsa mea posedaji e mea richaji; nam lore, forsan ni travivus la expiaco-dio. Ni povus tandem interparolar koram omni, per explikar la aferi til ke la problemi ligita kun oli solvezez.

T ale il parolis, iracanta, ed il lansis lua ceptro adsur-sule dum varsar lakrimi, e la popolo divenis kompatoza, e omni tacis, e nulu audacis responder la iracoza paroli da T elemakhos. E d Antinoos kom nura persono, respondis a lu e parolis tale :

Notaro:

U tinam* = Plezez a la cielo, ke rezolvez la Dei, esas dezirenda ke .

Quoniam* = eleganta maniero expresar : pro ke.

E os : Deino dil auroro.

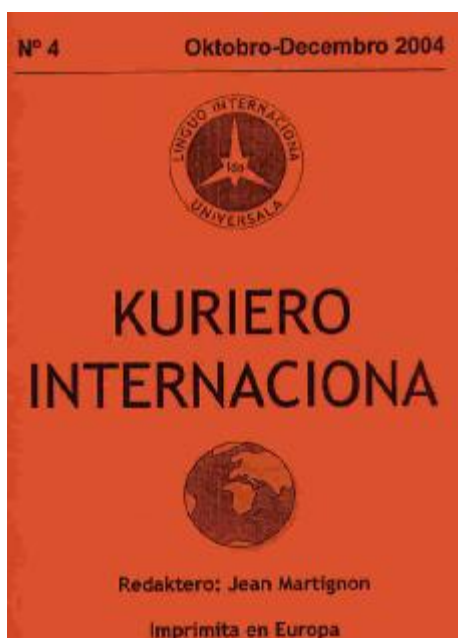
Pallas : Altra nomo di Athena.

Kiklops : La "kiklops"-i esis kanibala pastori giganta-statura havante unika okulo.

Knemidi : Splendida militistala pedvesti dil anciena Greki.

Tradukuro da Jean Martignon.

Reklamo

Por lektar interesiva artikli en bela stilo Idala voluntez abonar la revuo da nia samideano Franca Jean Martignon: "KURIERO INTERNACIONA", olqua publikigesas ye singla trimestro. La chipa yarala abono esas 10 €.

Internet-adreso:
martignon.jean@wanadoo.fr

Postala adreso:
Jean Martignon,
12 rue Maurice Utrillo,
F-91600 Savigny sur Orge,
France - Francia.

5- Epigrami

Lakonike

Quante plu kurt es la poemo,
tante plu por la meditemo
por longa pensi to es temo.

Raupo

Kand ol jacis quiete en kokono
ol plendis: mankas hik aero.
Diveninta papiliono
ol fugas pro timar danjero.

Paradoxo

Arbori havas stranja rezono:
li restas ya nud en la kolda sezono.

Klareso

- "Pro quo vu sempre duras asertar
ke vua linguo es la maxim klar ?"
- "Pro ke nur lun me povas komprenar."

Kompreneble

- Quon vu pensas, kara Sioro,
pri linguo internaciona ?
ka por ol vu havas favoro

- Certe no ! to esus ne bona,
e me refuzas kun persisto .
(nam me ganas kom tradukisto).

Komparo

Sempre vu parolas pri desklozo:
ka vu pensas ke vu esas rozo ?
Nu, vu bone stekez en memoro:
balde pos desklozo velkas rozo.

Questiono

Tu, qua tante zelas, mea kar,
fervoroze por komunikar,
dicez nun a ni, se tu lo savas,
quon komunikinda do tu havas ?

Bruisili

Totajorne sen cesar
askoltar mem dum vojajo
muzikacho bruisar,
a li donas avantajo:
lo impedas ya pensar.

Reklamo

Semblas ke nun la skopo di la vivo
lo es facar plu blanka la lesivo...
Kande sordid es la moral kustumi
on volas la neteso dil kostumi.

Oblivio

- Dicez, pro quo tante tu drinkas ?
en ebrioso tu sinkas.
- Lo esas por obliviar.
- Ma quo ?
- Ne plus me povas memorar.
- Pro tante bone sucesar
takaze tu devas cesar.

Difero

Vi, faraoni, esis ridikuli
adorante sakra katuli,
ed anke vi, qui kun obstini
veneracas sakra bovini.
Ma ni, homi racional
esas fortuneze ne tal:
ni en nia luxoz abundi
dorlotas nia sakra hundi.

Justifiko

Vi ne blamez mea mestiero,
omna homi ya sur nia tero
mustas laborar por viv-existo.
(tale dicis exekutisto).

Skeptikeso

Skolomastro:

- Skolani, vi sempre dicez lo ver,
e bone memorez ke le sincer
eniras omnube...

Skolano:

- Mem en karcer !

Ad aktorino

- Duadektri yari ! Tante yun
yen ke tu publisas ja nun
"Historio di mea vivo".

- Yes, e pro tre bona motivo,
nam pos dek yari, ho ve !
Nulu memoros pri me.

Masko

L' antiqua aktori pos la teatrajo
deprenis la maskilo del vizajo;
por le moderna plu hard es la tasko,
nam lia tota vivo esas masko.

Tradicioni

La bon tradicioni ancestral
tre meritas nia respekto
ed a li ni grantas homaji.

Ma lor lia nasko to esis ne tal,
nam pri li on havis suspekto
pro esar danjeroz novaji.

Pri radiki

Sempre tu serchas tua radiki,
ka tu vol trovar justifiki ?
Lasez la radiki al planti:
homi esas nul vejetanti.
To quo importas es ne l' origino,
to es la skopo di tua destino.

Eko

Homaro, dicis l' old ermito, tre tu kuras
sen suciar vers quo tu aventuras.
De tua hasto, qua es la defino ?
Semblis ke l' eko quik respondis: fino.

Ad avan !

Ni es sur bordo dil abismo,
ma ne darfas retropezar;
kom adepti dil progresismo,
Kuraje ! Ad avan ! Por progresar !

Dubito

Kontre l' opreseri kun klamadi
ofte tu defilas sur la stradi;
kad al opresato dil vilajo
tu sokuras kun egal kurajo ?

Guidata tolero

- En skolo nun ni havas kurso pri tolero.
- Quo esas to ?
- Pensar segun lia prefero.
- E kand on pensas per judiko qua diferas ?
- Celar lo es prudenta; ton li ne toleras.

A shovinisto

- Pro quo vu duras aprobar ta lando
malgre la kulpi dil statal komando ?
- Pro ke me naskis ibe.
- Yen egardo
por loko, qua dependis de hazardo !

A politikisto

Por l' integreso di ta lando
tu luktas kun multa fervori;
ma kad es integra la stando
di tua propra mori ?

Hipokriti

Ni esas la vinkinti dil milito
nam di la yuro ni esas championi:
la vinko rekompensas al merito !

To sonas ya plu bele en la kansoni
kam agnoskar sen tala fanfaroni:
nam ni havis plu multa kanoni.

Homala yuri

- Vi lasas ta gento esar masakrata,
ka ni darfas savar la motivo ?

- L' afero es tre komplikata,
ni ne vol riskar nia vivo,
ma ni tamen es akurata
por a li adportar nutrivo.

Internaciona komerco

Me probis komprenar ma pro esar naivo
ne povis deskovrar la sekreta motivo
pro quo, dum ke sur tero mankas la nutrivo
hike on interdiktas la kultivo.

Bon informo

- Bone ! Tandem yen nova skandalo !
Ni ne mustos klozar la butiko.

Tale dicis kun simpla logiko
la patrono dil jurnalono.

Tigro ek papero

"Papera tigro" esis amuziv imajo
pri adverso, qua povas agar nul domajo.
Eventas tamen, ke artiklo sur papero
plu kam kruela tigro es mortal danjero.

Falio

Kande Vereso, tote nuda
ek sua puteo vol ekirar,
jurnalisti subite pruda
adkuras por lun vestizar.
Ma la paperi esas kruda :
el preferas desaparar.

Inter yuristi

- Lo es tote kontre lego,
di la yuro to es nego !

- Nu, vu dicez, kar kolego,
respondant a me loyale,
ti qui facis ita lego,
ka li facis ol legale ?

Changebla vorti

Atencez ! Ti qui esis "le rebel",
pro ke li vinkis, es nun "le fidel",
e l' ex-fideli esas en karceri:
lin on akuzas quale trahizeri.
La vorti chanjas segun la suceso:
yen to, quon li nomizas: legaleso.

Ad advokato

Defensar vidvino ed orfani
meze dil shikani
di la proceduro,
lo es nun plezuro
...se nur pagos l' asekuro.

En tribunalo

"Vu grantez indulgo por mea kliento,
nam ta kompatindo ya esas demento,
e yen por pruvar lo: il havis la penso
(adverso:)

...ke tun il selektis por sua defenso !

Uzurpo

- Ho ve, Yusteso, vertuoza Damo,
a tu li ofte facas mala famo,
nam li asertas, ke tu lin incitas
kand a kruel punisi li ecitas.

- Certe, me bone savas, ke megero
di mea nomo esas uzurpero:
el celas sua propra leda vorto,
qua esas "Venjo", signo ya di morto.

Nostalgio

- Vere semblas, kar poeto,
ke tu agas mi-rideto
deskovrante nov inspiro
por epigramal satiro.

- Tamen anke kun regreto,
ke sur la homal planeto
ve ! trovesas tanta temi
por ironioz poemi.

Al poeto

- Dicez: kad es tua kustumo
en galo trempar tua plumo ?
- Tu memorez, ke galo es
por la korpo neces
ed anke por mental saneso.
- Certe, ma sen eceso.

Por askoltar ta epigrami lektita da me, voluntez musokliktar sur singla epigramo en la dokumento "epigrami.pdf", deskargebla gratuite de la adreso interretala: <http://es.geocities.com/idolibrerio/epigrami.pdf>

6- Himno ad Ido

Mondolinguo ideala !
Kantas ni por tun laudar;
Tun, sublima, sen-egala,
Ni ne povas ne amar:
Ho, ligilo bel anmala !
Joyas ni ad tu kantar !

Tam la maxim fora lando,
Kam la nia kar hemal,
Havas ja devota bando,
Fervorozi unesal:
A la mond-pacoza stando,
Singlu volas nun hastar.

Frat homi tota-tera !
sama-sanga esas vi;
Una mondolinguo vera
Unionez vi ed ni :
Ido, linguo mond-espera,
helpez amo fruktifar !

HIMNO AD IDO

Poemo da T. Sweetlove. Muzikigita da W. Heath.

Mon-do Linguo i. de-a. la! Kantas ni por tun lau-dar;

Tun, subli-ma, sen-e-gala, Ni ne povas ne a-mar;

Ho, lig-i. lo bel an-mala! Jo-yas ni ad tu Kan-tar!

Poemo da T. Sweetlove. Muzikigita da William Heath.

7- Un kiso ed un floro

Me livos mea lando por vu,
abandonos omno e departos
a loko for.

Plorant me transir la garden,
kun memoraji vua me departos
a loko for.

Dumjorne me nur povos pensar pri vua rideto,
Dumnokte la stelaro men akompanos.
La steli esos la lum qua guid mea destino.
Me departas ma juras ke morgo retrovenos.

Yel depart, un kiso ed un flor,
"me amoras vun", un kareco ed adio.
Lo es lejera bagajo por tante long voyajo,
en mea kordio mult pezas la chagren.
Trans la mar sendube existas lok
ube suno singladie pluse bril,
La petreti dil voyo pulsas me a mea destino,
to quon on ne plus amas survoye restos.

Me serchos loko apta por vu
ube l cielo renkontros la mar
en fora lok.

Kun mea manui e kun vua amor
me povos trovar nova iluzion
en fora lok.

Dumjorne me nur povos pensar pri vua rideto,
Dumnokte la stelaro men akompanos.
La steli esos la lum qua guid mea destino.
Me departas ma juras que morgo retrovenos.

Yel depart, un kiso ed un flor,
"me amoras vun", un kareco ed adio.
Lo es lejera bagajo por tante long voyajo,
en mea kordio mult pezas la chagren.
Trans la mar sendube existas lok
ube suno singladie pluse bril,
La petreti dil voyo pulsas me a mea destino,
to quon on ne plus amas survoye restos.

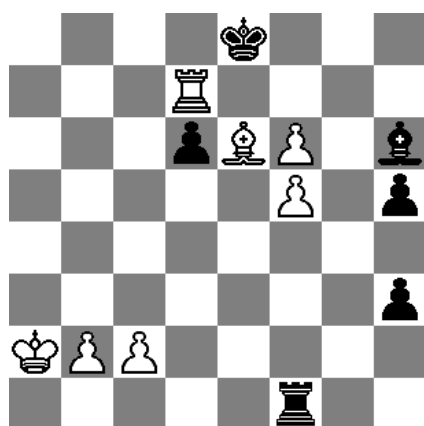
Kansono da Nino Bravo; tradukuro aden Ido da Fernando Tejón, ISH-ano.

Ludeyo

1 - Shako-ludo: Anatoly Karpov.

Rusiana shako-ludisto. Naskis ye la 23ma di mayo 1951.
Mondala Shako-championo 1975 - 1985 e 1993 - 1999.

Noto: R- rejo, D - damo, E - episkopo, K - kavalo, T - turmo, P - piono.

1- Karpov - Bryrne, Hastings 1971-72.

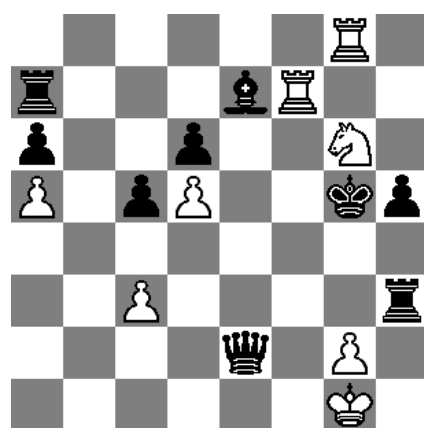
La blanki ludas e vinkas.

Helpo: Dominacez "c".

Solvuro:

1. Tc7!

E neeviteble venas morto-shako: 2. Tc8++

2- Karpov - Zoldos, Hungaria 1973.

La blanki ludas e vinkas.

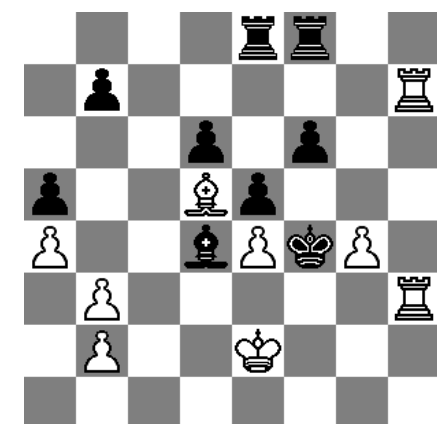
Helpo: Omnaloke esas la kavalo.

Solvuro:

Koordinita atako di la Kavalo kun la Turmi:

1. Kxe7, Rh4; 2. Kf5++

Se 1..., Rh6 lore venas morto-shako: 2. Tg6 o 2. Kf5.

3- Karpov - Mecking, Hastings 1972-73.

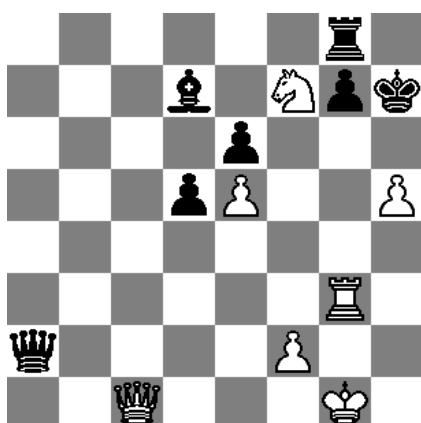
La blanki ludas e vinkas.

Helpo: Klozez la dopa pordo.

Solvuro:

1. Tg7! klozas la dopa eskapeyo di la nigra Rejo, e seque atako frontala morto-shakas lu: 2. Tf3++

Ecelenta kunagado di la Turmi.

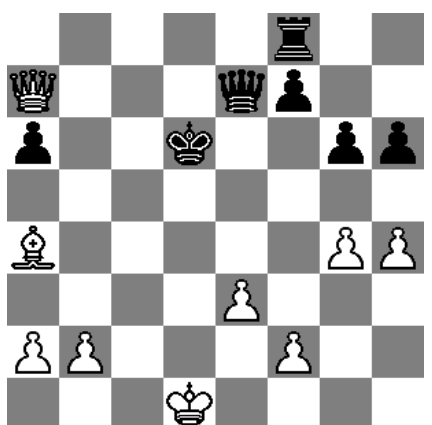

4- Karpov - Taimanov, Leningrad, 1972.

La blanki ludas e vinkas.
 Helpo: Atako diagonala.

Solvuro:

1.Dg5!, Db1+; 2.Rh2 e la nigri aceptas lia desvinko.
 Se 2..., g6; lore 3.Dh6++
 Se 2..., Ee8; lore 3.Dg6+, Dxc6; 4.hxc6++

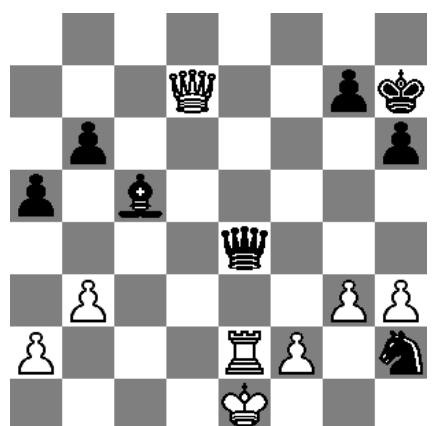

5- Karpov - Sax, Linares 1983.

La blanki ludas e vinkas.
 Helpo: Fora helpero.

Solvuro:

La Damo komencas la atako, ma esas la Episkopo ta qua de fora loko mortigive frapas la nigra Rejo:
 1.Db6+!, Re5; 2.Dd4+, Re6; 3.Eb3++

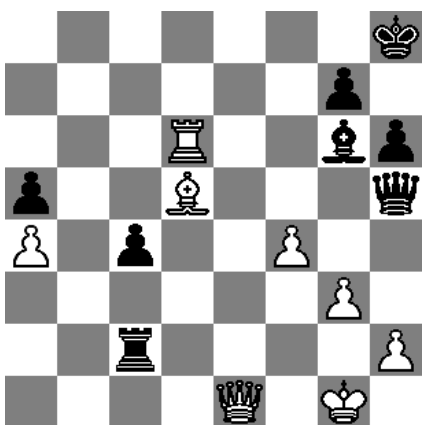

6- Torre - Karpov, Tilburg 1982.

La nigri ludas e vinkas.
 Helpo: Frapo finala.

Solvuro:

Unesme la Episkopo shakas la blanka Rejo, e nemediate la damo mortigas lu:
 1..., Eb4+!; 2.Rd1; (o 2.Dd2) 2..., Db1++

7- Karpov - Najdorf, Mar del Plata 1982.

La blanki ludas e vinkas.
 Helpo: Blokusita Episkopo.

Solvuro:

1.Td8+ e la blanki blokusas la nigra Episkopo:
 Se 1..., Rh7; 2.Eg8+, Rh8; 3.Ef7+, Rh7; 4.Th8+, Rxh8;
 5.De8+, Rh7; 6.Dg8++
 Se 1..., Ee8; 2.Txe8+, Rh7; 3.Eg8+, Rg6; 4.De6++

Artiklo da Fernando Tejón, ISH-ano.

2 - Sudoku

Yen plusa sudoku-i ne desfacile solvebla. En singla rango vertikala e horizontala esas omna nombri de 1 til 9, do nula numero repetasas en singla lineo. Pluse esas non quadrati cirkondata da larja linei nigra, en singla quadrato anke esas omna nombri de 1 til 9.

Unesme solvez ta du facila sudoku-i:

	3	4	1	5	6			
5		1	2				4	
	6	9	4			1	5	2
			3		5			
3		6	7	9		8		
		5		2	4	6		
	1		5	3	8	7		9
	5	3			7		8	
			6		2		3	1

			3					
				8	9	1		6
				2				4
	1		9	4	5	8		
	6		8		2			
		8		3	7			
	7	1			4			2
	5		1		8		7	
8				7		9		5

Duesme yen ta sudoku-i plu desfacila kam le antea:

			5		7			8
					6		3	
		9	2			1	4	
	4			8				
				7				
8			3		5		1	
	3		7					
			8					
								3

	8						3	
3	1	2			5			8
	6	8			2	1		
				1				2
			8		3			
					1	3		7
8								1

Vizitez www.sudoku.com por pluse savar pri sudoku-i.

Artiklo da Fernando Tejón, ISH-ano

Averto lektenda pri la aŭtoro-yuri

La revuo **Adavane!** licencas sub "Creative Commons License" :

Riconoco - Nekomercala 2.0

Vu **darfas libere**: Kopiar, dissendar, publikigar e krear verki derivata de la verko.
Vu **oblige** acceptas la sequanta kondicioni:

Riconoco. Vu **mustas** menciar la nomo di la originala aŭtoro.

Nekomercala. Vu **nulakaze** darfas uzar ta verko komerciale.

Se vu publikigas parto o la totala verko irgaloke lore vu **mustas** insertar en olu la kondicioni di la licenco di la verko. Ula ek la kondicioni di la licenco povas ne esar aplikenda se la proprietanto de la aŭtoro-yuri permissas lo.

Averto: Ta rezumo ne esas licenco. Olu esas simple texto facile komprenebla. La kompleta licenco esas lektebla en la interretala pagino:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/2.0/legalcode>

Adio !

La editero gratitudas la valoroza kunlaboro da la afabla lekteri. Singla artiklo publikigita en **Adavane!** esas proprietajo di olua aŭtoro. Raporto pri erori en **Adavane!** esos bonvena por plubonigar la revuo.

Til la dek e okesma numero, lektebla de la unesma di la monato novembro 2006.

La redakteri

